

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

**T.C.
Samsun Valiliđi
İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼**

**Samsun Tarımı ve
Tarımsal Yatırım Potansiyeli**

Burhan HEKİMOğLU – Mustafa ALTİNDEğER
Ziraat M¼hendisi Ziraat M¼hendisi

**Strateji Geliştirme Birimi
Samsun / Nisan 2019**

T.C.
Samsun Valiliđi
İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Hazırlayanlar

Burhan HEKİMOđLU / Ziraat M¼hendisi
Mustafa ALTİNDEđER / Ziraat M¼hendisi

Redaksiyon

İsmail DEMİR / Ziraat M¼hendisi
Dr. Ali KORKMAZ / Ziraat M¼hendisi

Kapak Tasarım

Ahmet řENOđLU / T¼t¼n Teknoloji M¼hendisi

İstatistikler

Canser ERđİN / Ziraat M¼hendisi

Koordinasyon ve Tarımsal Veriler řube M¼d¼rl¼đ¼
Strateji Geliştirme Birimi Yayınıdır

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. Samsun İlçelerinin Genel Durumu ve Tarihi	3
3. Tarımsal Destekler ve Teşviklerin Genel Durumu	23
4. Ülkemiz ve Samsun'da Planlanan Çalışmalar	24
5. Yatırımın Önündeki Engeller ve Çözüm Önerileri	25
6. Tarımsal Yatırım Değer Zinciri İle İlgili Öneriler	28
7. Tarımsal Gayri Safi Hasılayı Artırmaya Yönelik Yatırıma Yönlendirilecek Öncelikli Sektörler	28
8. İl Bazında Değerlendirmeler	30
9. Kurumlarca Verilen Destek ve Teşviklerin Etkinliğinin Artırılması	30
10. Samsun İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı	32
11. Samsun İlinin Tarımsal Yapısı	45
12. Samsun'da Tarıma Yatırım Yapmak İçin 12 Neden	52
13. Samsun'da Tarımsal Yatırıma Uygun Alanlar	53
Kaynaklar	58

Önsöz

Türkiye’de tarım, etkin ve kararlı politikalarla birlikte sağlanan desteklerle, ekonomiye katkı sağlayan önemli bir sektör haline geldi. Samsun ili tarımsal yatırımlar açısından desteklerden faydalanan önemli iller arasındadır.

Samsun hiç kuşkusuz Karadeniz Bölgesinin en önemli yatırım merkezidir. Bilindiği gibi; Ulusal ve uluslararası karayolu bağlantıları, üç ticaret limanı, uluslararası havaalanı ve demiryolu gibi tüm ulaşım imkânlarının varlığının sağladığı avantajların yanında Samsun, gelişmiş altyapısı, yatırım alanları ve kalifiye işgücü potansiyeli ile bölgenin en önemli yatırım merkezidir.

Samsun, toplam sanayi işletmesi içerisinde %1’lik bir oran ile sanayisi gelişmekte olan illerimiz arasındadır. Karadeniz Bölgesi’ndeki illerin sanayi bakımından değerlendirilmesi yapıldığında, %19’luk bir oran ile Samsun ilk sırada yer almaktadır.

Samsun ili, Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Serbest Bölgesi, Teknoparkı ve İş Geliştirme Merkezi ile hızlı bir gelişme ivmesi yakalamıştır.

Tarımsal üretim, tarımsal verimlilik ve tarımsal sanayi potansiyeli açısından verimli iki büyük ovada, ekonomik, yarı ekonomik ve geçimlik olmak üzere sahip olduğu tarımsal işletmeler de önemli bir nüfus oranını barındırdığı için; Samsun çoğu zaman tarım ve tarıma dayalı bir şehir olarak anılmaktadır.

Samsun ili iklim, toprak, tecrübe ve topografya gibi doğal kaynakların, üretime elverişli olması nedeniyle sebzecilik, meyvecilik, tarla bitkileri, su ürünleri ve hayvancılık alt sektörlerinin gelişmesi için cazibe merkezidir.

Samsun; yerli ve yabancı yatırımcılar için kışlık sebze başta olmak üzere, meyveler, su ürünleri, enerji tarımı, unlu mamuller, gıda ürünleri işleme ve paketlenme, organik ürünler, iyi tarım ürünleri, damızlık hayvan, tohum, fide, fidan, depolama, lojistik, sözleşmeli çiftçilik, gibi özellikle katma değer sağlayıcı alanlarda yatırım için oldukça caziptir.

Samsun kışlık sebze başta olmak üzere, dondurulmuş gıda potansiyeli, su ürünleri işleme paketlenme, süt ve süt ürünleri işleme paketlenme, alanında iç pazar talebini karşılayacak ve yine yaş meyve ve sebze alanında; bahçe tesisinden, işleme ve paketlenme ve soğuk zincirin oluşturulmasına kadar birçok sahada yatırımlar fırsatı taşıyan potansiyele sahiptir.

Gerek bitkisel üretim, gerek hayvansal üretim, gerekse su ürünleri üretimiyle ülkemiz insanını besleyebilecek kapasiteye sahip Samsun'da **yerli ve yabancı yatırımcılar için** üretim, işleme, pazar entegrasyonuna dönük faaliyetlerin sürdürülebilmesi, istihdamın arttırılarak kırsal bölgelerimizin kalkındırılmasında önemli rol oynayacak olan **Samsun tarımı ve tarımsal yatırım için uygun sektör ve alanlar raporu** hazırlanmasının ilimiz bölge tarımına, sanayicisine ve yatırımcılara katkı sağlayacağı muhakkaktır.

İlimiz tarımsal varlığının daha rantabl kullanımına önemli katkı sağlayacak olan bu çalışmanın ülkemiz tarımına hayırlı olmasını diliyorum.

Nail KIRMACI
İl Müdürü

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

1. Giriş

Türkiye ekonomisi ve sosyal yapısında en önemli sektörlerin başında gelen **tarım**, yapısal değişim ve dönüşüm çalışmalarıyla beraber ortaya konulan etkin ve kararlı politikalar ve sağlanan desteklerle son dönemde büyük bir çıkış yapan ve ekonomimize önemli katkılar sağlayan bir sektör konumuna gelmiştir. Samsun ili tarımsal yatırımlar açısından desteklerden faydalanan önemli iller arasındadır.

Samsun hiç kuşkusuz Karadeniz Bölgesinin en önemli yatırım merkezidir. Ulusal ve uluslararası karayolu bağlantıları, üç ticaret limanı, uluslararası havaalanı ve demiryolu gibi tüm ulaşım imkânlarının varlığının sağladığı avantajların yanında Samsun, gelişmiş altyapısı, yatırım alanları ve kalifiye işgücü potansiyeli ile bölgenin en önemli yatırım merkezidir.

Samsun ili, Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Serbest Bölgesi, Teknoparkı ve İş Geliştirme Merkezi ile hızlı bir gelişme ivmesi yakalamıştır.

Tarımsal üretim, tarımsal verimlilik ve tarımsal sanayi potansiyeli açısından verimli iki büyük ovada, ekonomik, yarı ekonomik ve geçimlik olmak üzere sahip olduğu tarımsal işletmeler de önemli bir nüfus oranını barındırdığı için; Samsun çoğu zaman tarım ve tarıma dayalı bir şehir olarak anılmaktadır.

Ülkemizde ekim yapılan alanlardaki daralmanın aksine, sebze ve meyve yetiştirilen alanlarda ise artış meydana gelmiştir. Bitkisel üretimde öne çıkan ve yığınlaşma gösteren sebzecilik sektörü, yükselen organik tarım sektörü ve son zamanlarda artan iyi tarım uygulamaları ile **Samsun**'un adının sıkça duyulmasına neden olmuştur.

Samsun ili iklim, toprak, tecrübe ve topografya gibi doğal kaynakların, üretime elverişli olması nedeniyle sebzecilik, meyvecilik, tarla bitkileri, su ürünleri ve hayvancılık alt sektörlerinin gelişmesi için cazibe merkezidir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun; yabancı yatırımcılar için kışlık sebze başta olmak üzere, organik ürünler, iyi tarım ürünleri, damızlık hayvan, tohum, fide, fidan, depolama, lojistik, anlaşmalı çiftçilik, unlu mamuller, gıda ürünleri işleme ve paketlenme gibi özellikle katma değer sağlayıcı alanlarda oldukça caziptir. Örneğin Samsun su ürünleri işleme paketlenme, süt ve süt ürünleri işleme paketlenme, alanında iç pazar talebini karşılayacak ve yine yaş meyve ve sebze alanında; bahçe tesisinden, işleme ve paketlenme ve soğuk zincirin oluşturulmasına kadar birçok sahada yatırımlar fırsatı taşıyan potansiyele sahiptir.

Samsun İlinin toplam yüzölçümü 972.500 hektar olup, bunun 375.922 hektarını işlenen tarım alanları oluşturmaktadır. Toplam tarım alanlarının çok az bir kısmını yüksek ve orta kalitedeki topraklar oluşturmakta, büyük çoğunluğu ise düşük nitelikteki tarım arazilerinden oluşmaktadır.

Samsun ilinin tarımsal üretim ve verimliliğinin temsilcisi olan 2 büyük ovaya sahiptir. Bunlar Bafra ve Çarşamba ovalarıdır. Çarşamba ve Bafra Ovalarının tarımsal üretimde üretim değerleri ve ürünlerin ortalama verimleri ülke ortalamasının üzerindedir.

Kızılırmak ve Yeşilirmak akarsularının oluşturduğu delta alanlarında ülkenin tarımsal potansiyeli en yüksek Bafra Ovası ve Çarşamba Ovası yer almaktadır.

Çarşamba ovasının İklim özellikleri itibariyle ürün çeşitliliği fazla olup, sebze, çeltik başta olmak üzere tarla bitkileri ve fındık gibi katma değeri yüksek ürünler mevcuttur. Çarşamba Ovası düz veya düze yakın hafif engebeli topografyaya sahiptir.

Bafra Ovasının ovanın halen sulanamayan kuzey bölgelerinde ise hayvancılığa dayalı üretim yaygındır.

Bafra ovası Kızılırmak nehrinin getirdiği zengin alüvyonlu toprakların oluşturduğu geniş delta üzerinde

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

kurulmuştur. Ova köylerinde dağınık bir yerleşim vardır. Her hane yerleşim yerini kendi işlediği araziler üzerinde kurmuştur.

Bafra ilçe merkezi ovanın merkezinde yer almış, batı yönünde Alaçam ilçesi, doğuda ise 19 Mayıs ilçesi en büyük yerleşimi oluşturmaktadır. Bafra ovası bitkisel üretim deseni içerisinde kışlık sebze, yazlık sebze, çeltik başta olmak üzere tahıllar üretimi önemli yer kaplamaktadır.

2. Samsun İlçelerinin Genel Durumu ve Tarihi

İlçelerin coğrafi yapılarına bakıldığında, az gelişmiş ilçelerin gelişmiş olanlar gibi bir kuşak oluşturmadığı, engebenin ve yükselti alanlarının fazla olduğu ilçelerdir. Engebe ve yükselti tarım alanlarını kısıtlamakta, ulaşılabilirliği olumsuz etkilemekte, pazara yönelik üretim düşmektedir.

Gelişmişlik sıralamasında önde gelen ilçelerden Canik ve Tekkeköy ilçeleri, sanayi sektöründe çalışanların oranı ve işyeri sayısı bakımından bölgede ilk sırada yer alan ilçelerdir. Birinci gelişmişlik grubundaki İlkadım ve Atakum ilçelerinde sanayi sektöründen ziyade hizmet sektörü gelişmiştir. Sanayi sektöründe çalışanlarının istihdamının en yüksek olduğu ilçeler Tekkeköy, Bafra ve Kavak ilçeleridir.

Alaçam bölgenin az nüfuslu ilçelerinden biridir. İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. İlçede mısır ve fiğ üretiminin fazla olduğu görülmektedir. Aynı zamanda tütün tarımı da yapılmaktadır. Ancak, Samsun'un diğer ilçeleri ile kıyaslandığında verimin düşük olduğu görülmektedir. İlçede balıkçılık da yapılmaktadır. Alaçam'ın diğer önemli zenginliği, doğa ile iç içe yetiştirilen küçükbaş hayvan varlığı ile et ve süt ürünlerine olan talebin fazlalığıdır. Tarım ve hayvancılığın gelişmesi için çayır ve mera ıslahı ve dönüşümlü otlatma çalışmalarının yapılması bölge planında yer almaktadır. İlçede imalat sanayi kısıtlı olmakla beraber, en çok istihdam yaratan imalat sanayi sektörleri: Ekmek, taze pastane ürünleri ve taze kek imalatı, ağaçların biçilmesi ve planlanması ile balık,

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanmasına dayalı sektörlerdir.

İlçe çok eski bir tarihe sahiptir. Alaçam'da M.Ö.' ki devirlerde Frigyalılar, Kimmiler, Mısırlılar, Lidyahılar ve Persler çeşitli aralıklarla hüküm sürmüşlerdir. Adını; kasabanın ortasından geçen Uluçay'ın kenarındaki Uluçam denilen büyük çam ağaçlarından almıştır. Osmanlı'dan beri bir Türk kasabası olan Alaçam, 1 Eylül 1944 tarihinde 8. ilçesi olarak Samsun'a bağlanmıştır. Kuzeyinde Karadeniz, batısında Yakakent, güneyinde Vezirköprü ve doğusunda ise Bafra ilçeleri ile çevrili şirin bir sahil kasabasıdır. Yüzölçümü 632 km², denizden yüksekliği ortalama 30 m ve sahil uzunluğu ise 7,8 km'dir.

İlçenin ekonomisi tarıma dayalı olup, genel olarak tütün, buğday, çeltik ve mısır üretimi yapılmaktadır. Ayrıca her türlü sebze ve meyve de yetiştirilmektedir. Bunun yanında hayvancılık ve balıkçılık da yapılmakta olup hayvancılıkta büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ön plandadır.

Asarcık, bölgenin orta nüfuslu, Samsun ilinin ise küçük ilçelerinden bir tanesidir. Nüfusun büyük bir çoğunluğu kırsal alanda yaşamaktadır. Asarcık bölgenin kentleşme oranı en düşük ilçesidir. İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. İlçede daha çok tahıl ürünleri üretilmektedir. Ancak, tarıma elverişli arazi azdır. Üretimden alınan verim düşüktür. İlçede erkekler ise diğer ilçe, il ve bazı durumlarda yurt dışına inşaat işçisi olarak çalışmak için gitmektedir. Hayvancılık sektörü de geçimde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, yerli ırk miktarının fazla olması, yetersiz bakım ve beslenme şartları verimliliği önemli ölçüde düşürmektedir. Son yıllarda ise hayvancılık kurulan kooperatiflerle birlikte belirli bir gelişme sağlamıştır. İlçede sanayi ve üretim gelişmemiştir. Önemli istihdam sağlayan bir sanayi kolu bulunmamaktadır. İlçede genellikle kadınlar Kavak ilçesinde bulunan tekstil fabrikalarında çalışmaktadır. Asarcık'tan Samsun merkeze ulaşımında yollar

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

nedeniyle zorluklar yaşanmaktadır. Ulaşım ilçe halkı tarafından önemli bir sorun olarak görülmektedir.

1877 - 1878 Osmanlı-Rus savaşıdan sonra Rusya'dan göç eden Çerkezlerin küçük bir köy olan şimdiki ilçe ve yakınındaki bir kaç köye yerleşmeleriyle Asarcık kurulmaya başlamıştır. Zamanla civardan göç edip gelenlerin yerleşmeleriyle de büyümüş; 1959 Yılında nahiye, 1987 yılında da ise ilçe olmuştur. 1989 Yılı Mart ayında yapılan “Mahalli İdare” seçimleri öncesinde de Belediye kurulmuştur. Samsun'un 44 km güneyinde yer alan Asarcık batıdan Kavak ve doğudan Çarşamba ilçeleri ile çevrilidir. İlçede tarıma elverişli arazinin az ve verimsiz olması ve sulanabilir arazinin olmaması, tarım sektörünün gelişmesini engellemiştir. Tarımdan elde edilen ürün halkın ancak tüketim ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir.

Atakum, bölgenin en gelişmiş ilçesi konumunda bulunmaktadır. Bölgede en çok göç alan ilçelerden bir tanesidir. Ondokuz Mayıs Üniversitesinin ana yerleşkesi ve birçok fakültesi ilçe içerisinde bulunmaktadır. Öğrenci sayısı yüksektir ve üniversitede okuyan gençler ilçede barınmaktadır. Bu nedenle konut ve yurtlar sayıca çoktur. İlçede sağlık sektörü gelişmiştir. Sanayi ve hizmetlerde çalışanlara bakıldığında ortalama günlük kazançların yüksek olduğu görülmektedir. Kentsel yapısı ve hizmetler sektörünün öne çıkması ile ilçede önemli bir tarımsal üretim yapılmamaktadır. Hizmetler sektörü ekonomide öne çıkmaktadır. Atakum, ilin eğlence ve yeme-içme sektörlerindeki merkezi konumundadır.

6.3.2008 kabul tarihli 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Atakent, Kurupelit, Altinkum, Çatalçam ve Taflan ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Atakum İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Atakum

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

merkez olmak ve aynı kanun eki (39) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Atakum ilçe olmuştur.

İlçe ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçede büyük ölçekli sanayi işletmesi bulunmamaktadır.

İlçe sınırları içerisinde yer alan köylerde üç farklı zirai üretim ön plana çıkmaktadır. Tarımsal Bilgi Sistemimizde kayıtlı 40 yerleşim biriminden 4 yerleşim biriminde meyvecilik yoğun olarak yapılmaktadır. Samsun – Ankara karayolu boyunca Kürtün Çayı etrafında tarım arazileri bulunan Kolpınar, derecik, Kesirli, Saruışık köylerinde klasik şeftali, elma ve armut yetiştiriciliği yaygındır. Erikli, Kabadüz, Karakavuk, Kayagüney, Özören, Taflan, Kurugökçe ve Yeşiltepe olmak üzere toplam 8 yerleşim biriminde fındık üretimi yoğun olarak yapılmaktadır. Diğer köylerimizde hububat (Buğday, Arpa) ve yem bitkisi (Fiğ) ekilişleri öncelikli tarımsal üretim çeşitleridir. İlçemiz toplam olarak 20 km sahil şeridinde sahip olup, sahillerimiz genel olarak temiz ve yüzmeye elverişli konumdadır. Sahillerimizde, özel şahıslarca yapılmış yazlık tatil evleri mevcuttur.

Ayvacık, bölgenin orta nüfuslu, Samsun ilinin ise küçük ilçelerinden bir tanesidir. Bölgede kırsal yerleşmeler ağırlıklıdır. Tarımsal üretim arazinin meyilli yapısı nedeniyle sınırlıdır. Tarım sektörü mısır, buğday, arpa ve fındık üretiminde yoğunlaşmıştır. Hayvancılık alanında ise sahip olunan potansiyel yeterince değerlendirilememiş, hem mera hem de ahır hayvancılığı yeterince gelişme göstermemiştir. İlçede öne çıkan bir sanayi sektörü bulunmamaktadır. 1970’li yıllarda barajların inşası sırasında ilçede yaşayan pek çok kişi baraj inşaatında çalışmış ve bu sayede inşaat işçiliği Ayvacık’ta gelişmiştir. Günümüzde Ayvacık’taki iş imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle ilçede yaşayan birçok erkek inşaat işleri için ilçe dışında özellikle de büyük şehirlerde yaşamaktadır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Ayvacık ilçesi, sahil yolu ve çevre yollarına uzak olması, coğrafi yapısı, vb. nedenlerle doğal yapısını korumuş bir yerleşim yeridir. Ayvacık bu doğal yapısının korunması suretiyle yapılacak turizm yatırımları ile geliştirilebilir. Dağcılık, su sporları ilçede geliştirilebilecek turizm faaliyetleri arasında bulunmaktadır. Türkiye’de suni göller içerisinde adaya sahip tek bölge Ayvacık’tır. Türkiye de tek olma özelliği taşıyan ‘Kirazlık Adası’’ ekolojik turizm potansiyeline sahiptir.

Kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, daha önce bağlı bulunduğu Çarşamba İlçesinden daha eski bir tarihe sahip olduğu sanılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında bir Rum köyü olan Ayvacık, Cumhuriyet kurulduktan sonra Rumlar tarafından terk edilmiştir. Halk ilçeye Cumhuriyet kurulduktan sonra yerleşmiştir.

Ayvacık, 1954 te tam teşekküllü nahiye olmuş; fakat 1969 da daha önce kurulmuş resmi kurumlar kaldırılmış, 1978’de ise yine köye dönüştürülmüştür. 20 Mayıs 1990 tarihinde Ayvacık köyü Keskinöğlü köyü ile birleştirilerek AYYACIK ilçesi oluşturulmuştur. 19 Ağustos 1990 tarihinde yapılan “Mahalli İdare” seçiminden önce de belediyesi kurulmuştur.

Ayvacık; Canik Dağlarının kuzey eteklerinde, Suat Uğurlu Baraj gölünün kıyısında (Yeşilirmak Vadisinde) yer almaktadır. Bu uzun vadide bir de Hasan Uğurlu Baraj gölü bulunmaktadır. İlçenin en yakın komşusu 28 km kuzeyindeki Çarşamba ilçesidir. Samsun’a uzaklığı ise 62 kilometredir. Tarım sektörü; mısır, buğday, arpa ve fındık üretiminde yoğunlaşmıştır. Topraklarının büyük bir bölümü orman arazisidir.

Tarıma elverişli topraklar genellikle bozuk ve kuru orman alanlarının açılmasıyla elde edilmiştir. Hayvancılık alanında sahip olunan potansiyel yeterince değerlendirilememiştir.

Samsun ilçeleri arasında en kalabalık üçüncü ilçe olan

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Bafra, nüfusu yıllar itibarıyla azalan bir seyir izlemekle beraber net göç hızı bakımından bölge ortalamasının üzerindedir. Türkiye'nin en önemli ovalarından biri olan Bafra'da tarımsal faaliyetler, tarıma dayalı sanayinin gelişmesi açısından önemli bir potansiyel olup geliştirilmeye uygundur.

İlçede un, pirinç, yağ, salça fabrikaları, süt, balık unu ve yağı işleme, soğuk hava deposu gibi gıda sektörüne yönelik yatırımlar ağırlıklıdır. Üretilen ürünlere yönelik olarak işleme, paketleme ve depolama gibi yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Sera organize sanayi bölgesi kurulması için yerel kurumlar çalışmalarını sürdürmektedir. İlçede nispi nem oranının bütün bir yıl boyu yüksek olması kesme çiçek ve süs bitkileri üretiminin ve dış satımının geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Bafra'nın tarihi M.O. 5000 yıllarına kadar uzanmaktadır. İkiztepe Ören yerinde yapılan kazılarda Kalkolitik Döneme (M.Ö 5000-4000) ait yerleşmelerin izine rastlanılmıştır. 1071 Malazgirt Savaşından sonra Selçukluların eline geçen Bafra'ya 1214 yılında Anadolu Selçuklu Hükümdarı İzzettin Keykavus, türkmen aşiretlerini yerleştirmiştir. 1243'de başlayan Moğol istilaları, Selçuklu İmparatorluğunun yıkılıp yerinde birçok Türk beyliğinin kurulmasına neden olunca, bu topraklarda da küçük bir Selçuklu Beyliği olan Bafra Beyliği kurulmuştur. 1460'da ise Bafra Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Bafra Osmanlı devrinde Trabzon vilayetine bağlı Canik Sancağına ait bir yerleşim idi. Hangi tarihte kaza merkezi olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Salname kayıtlarına göre 1854 sonunda kaza merkezi olduğu sanılmaktadır. Bafra adının; Kızılırmak'ın denize açıldığı yerde M.Ö. 525 yıllarında Fenikeliler zamanında ticaret gemilerinin yanaştığı koylara kurulan ticaret evlerine, Bafida denilmesinden geldiği sanılmaktadır.

Bafra Karadeniz'e 20 km uzaklıkta, denizden yüksekliği 20 metre olan ve Kızılırmak'ın birikintisinden oluşan ova

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

üzerine kurulmuş bir ilçemizdir. Doğusunda ve kuzeyinde Karadeniz, batısında Alaçam, güneyinde ise Kavak ilçeleri ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 175.000 ha, Samsuna uzaklığı 51 kilometredir. Kızılırmak Deltasının Karadeniz'e açılan kısmını kaplayan Bafra Ovası, güneyde Canik Dağlarının uzantıları olan dağlarla çevrilidir. Bu dağlardan en yükseği 1224 metre ile Nebyan Dağıdır. Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak bu dağları derin bir vadi ile geçerek Bafra ovasına ulaşır. Bafra ovasının tamamı Kızılırmak'ın taşıdığı alüvyonlar tarafından oluşturulmuştur. Irmağın denize yakın kısımlarında birçok küçük göl oluşmuştur. Nebyan dağının etekleri ise yayla durumundadır.

Sivas'ta Kızıl Dağ'dan doğan Kızılırmak'ın uzunluğu 1151 km'dir. Orta Anadolu'da geniş bir yay çizerek Bafra'dan denize dökülür. Kızılırmak'ın denize döküldüğü yerde oluşmuş göller, ırmağın her iki yakasında da yer almakta olup batısındaki Karaboğaz, doğusundaki ise Balık gölüdür. Doğu yakasında yer alan diğer göllerin başlıcaları; Dutdibi, Liman, Hayırlı, Çernek, Uzungöl, Tombulgöl ve İncegöl'dür. Göllerin çevresi sazlık ve bataklıklarla çevrili olup yer yer ormanlık alanlar da göze çarpar. İlçe genelinde tarımsal üretime ve tarım ürünlerinin işlenip pazarlanmasına dayalı bir ekonomik yapı gelişmiştir. 1997 yılında kurulma çalışmaları başlayan Bafra Organize Sanayi Bölgesinde yatırımlar devam etmektedir.

Canik, 2008 yılında Samsun merkezden ayrılmış ve ilçe olmuştur. Ordu-Ankara karayolunun geliştirilmesi, küçük sanayi sitelerinin kurulması, Otogar ve Halin ilçeden taşınması nedeniyle yerlerine kentsel donatıların yapılması beldede önemli bir hareketlilik oluşturmuş, yerleşim alanlarının hızla büyümesine neden olmuştur. İlçede son yıllarda ulusal çapta büyük marketler, alışveriş merkezleri ve özel eğitim kurumları gibi pek çok yatırım yapılmıştır.

6.3.2008 kabul tarihli 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Canik İlk Kademe Belediyesi merkez olmak ve aynı kanun eki (40) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere Canik ilçe olmuştur. Canik, Samsun'un Devgeriş deresiyle Mert ırmağı arasında Karadeniz'den içeri doğru uzanmış şirin bir yerleşim yeridir.

İlçenin kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Canik Dağları'nın Karadeniz'e doğru uzantısı olan tepeler, batısında Mert Irmağı ve İlkadım İlçesi, doğusunda ise Tekkeköy ilçesi bulunmaktadır. 1960'lı yıllara kadar Canik, yerleşim alanı olarak Hasköy, Hacıismail, Teknepınar köyleri ve seyrek yayılmış çiftçi evlerinden ibaretti. Bu köyler, Kurtuluş Savaşı sonrası yapılan mübadele sonucu Rumlar'dan alınarak Balkanlardan getirilen vatandaşlarımızın yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

Bölgede bu günkü stadyumun yerinde hipodrom, Yeni Mahalle'de küçük bir teyyare alanı ve yer yer bataklıklar vardı. Ordu-Ankara karayolunun geliştirilmesi, ilçede önemli bir hareketlilik oluşturmuş, yerleşim alanlarının hızla büyümesine neden olmuştur.

Çarşamba ilçesi, nüfusunun önemli bir bölümü köylerde yaşayan ve kırsal karakteri güçlü olan bir yerleşim yeridir. Nüfusunun yıllar içinde çok değişmediği görülmekle birlikte, özellikle Samsun merkezi başta olmak üzere büyük şehirlere göç vermekte ve çevre kırsal yerleşimlerden göç almaktadır.

Çarşamba'nın sosyoekonomik yapısı incelendiğinde tarımın yoğun etkisini görebilmek mümkündür. Ticaret hayatı ve imalat sanayi tarıma bağlı olarak şekillenmiştir. Özellikle sebzeçilik ve meyvecilikte fasulye, biber, fındık gibi bazı ürünlerde yurtiçi üretimin büyük bir kısmını Çarşamba tek başına sağlamaktadır. Havalimanının ilçede bulunması ve Samsun'un doğusunda konumlanan sanayiye yakınlığı ilçe açısından avantaj oluşturmaktadır. Bununla birlikte ilçenin

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

tarım potansiyelinin değerlendirilmesi için özellikle işleme, paketlenme, soğuk hava deposu gibi yeni sanayi yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. İlçe yüzölçümünün büyük bir bölümü 1. derece tarım arazisi olup yeni yatırım alanları belirlenmesi gerekmektedir.

Çarşamba; ilk defa Yeşilirmak'ın doğu yakasındaki Çay ve batı yakasındaki Sarıcalı Mahalleleri çevresinde gelişmeye başlamıştır. Buranın ovada merkez rolünü üstlenmesinde, ilki 1370'te olmak üzere kurulmakta olan panayırın etkisi büyüktür. Bu panayır çarşamba günleri kurulduğundan ilçe adını buradan almıştır. 1925 yılında Belediye Teşkilatı kurulmuştur.

İlçe, Samsun-Ordu karayolu üzerinde ve Yeşilirmak'ın oluşturduğu verimli delta ovasında kurulmuştur. Doğusunda Terme, batısında Tekkeköy, kuzeyinde Karadeniz ve güneyinde ise Ayvacık ve Salıpazarı ilçeleri bulunmaktadır. Halkın çoğu tarımla uğraşmaktadır. Yeşilirmak'ın suladığı ova, tarıma son derece elverişli topraklarla kaplıdır. Tarım; ilçeye, Karadeniz Bölgesine ve de Türkiye'ye üretim yapacak düzeyde gelişmiştir. Yetiştirilen ürünler buğday, arpa, çeltik, fasulye, soya fasulyesi, nohut, şekerpancarı, tütün, ayçiçeği, şeftali, fındık ve elma başta olmak üzere çok çeşitlidir.

Havza ilçesi nüfus bakımından bölgede orta seviyelerde yer almaktadır. İlçe dışarıya göç vermektedir ve nüfus artış hızı bakımından bölgede düşük seviyelerdedir. Nüfusun büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılık ile uğraşmaktadır. Başta tahıl olmak üzere fiğ, buğday, ayçiçeği, şekerpancarı, tütün ve silajlık mısır ekimi yapılmaktadır. İlçede bulunan termal kaynakların seracılıkta kullanımı ve cam sera inşa edilmesi gibi projelerde değerlendirilmesi gerekmektedir. İlçede bulunan Organize Sanayi Bölgesi Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makineleri ihtisas organize sanayi bölgesi olarak ilan edilmiştir. İşsizliğin/ gizli işsizliğin azaltılması için, uygun bazı kentsel iş süreçlerinin kırı entegre edebilecek bir biçimde

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

örgütlenmesinin (“eve iş verme” veya diğer esnek istihdam yöntemleriyle) özendirilmesi gerekmektedir.

Havza'nın doğusunda yer alan Lerdüğe Tümüls'lerinde yapılan arkeolojik araştırmalar ilçenin tarihinin M.Ö. 100 yıllarına kadar uzandığını göstermektedir. Kasaba şifalı suları nedeniyle yıllarca krallıklar ve beylikler arasında el değiştirmiştir.

İsmi, 1156 'da Amasya hükümdarı olan Kavushan'dan almıştır. Kavus adının ise 1245 tarihinde Selçuklu hükümdarlarından Sadi Paşa tarafından Havza olarak değiştirildiği ileri sürülmektedir. Beylikler döneminde Havza Canik Beylerinden Taşanoğulları tarafından idare edilmiştir. Amasya Valisi 2. Murat, Yörgüç Paşa'yı görevlendirerek Taşanoğullarının egemenliğindeki Havza yöresini Osmanlı egemenliği altına almıştır. Böylece Havza 1430'da Osmanlı topraklarına katılmıştır. Osmanlılar döneminde Amasya iline bağlı olarak yönetilen Havza, 1882 tarihinde ilçe haline getirilmiş, 1926 yılında ise Samsun'a bağlanmıştır.

Samsun'a uzaklığı 86 km olan ilçenin, kuzeyinde Bafra, güneyinde Suluova ve Merzifon, batısında Vezirköprü, doğusunda ise Lâdik ve Kavak ilçeleri yer almaktadır. Havza'nın kuzeyi sıradağlar ile çevrilidir. Batısında Taşan (Tavşan) dağları yer alır. Bu dağların etekleri yayla konumundadır. En önemli akarsuları, Tersakan, Derinöz ile İstavroz'dur.

İlçenin ekonomisi genellikle tarıma dayanmaktadır. Buğday ve şekerpancarı en fazla üretilen ürünlerdir. İlçenin köylerinde hayvancılıkta yaygın olarak yapılmaktadır. Dağlarla çevrili ilçede orman alanları geniş yer kaplar. Özellikle orman köylerinde yaşayan halk geçimini büyük ölçüde orman ürünlerinden sağlamaktadır.

İlçede çok sayıda un fabrikası faaliyet göstermektedir. Eski ve yeni çeltik denilen mevkii de ise linyit kömürü çıkarılan ocaklar vardır. Havza'da genellikle küçük çapta

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

imalatın ve çeşitli alanlarda tamir işlerinin yapıldığı bir de küçük sanayi sitesi faaliyettedir. Havza ekonomisinde kaplıca turizmi, temel sektörlerden biri konumundadır. Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Kurulması çalışmaları 2007 yılında başlatılmış ve halen devam etmektedir.

Samsun'un merkez ilçelerinden olan **İlkadım**, bölgede nüfusu en kalabalık ilçe olup yıllık ortalama nüfus artış hızı bakımından bölge ilçeleri arasında üst sıralarda yer almaktadır. Kent merkezi niteliğinde olan İlkadım sağlık, eğitim ve ekonomik yapı açısından diğer ilçeler arasında pek çok göstergede öne çıkmaktadır. İlçe ekonomisindeki ana sektör hizmetlerdir. İlçede liman ve Serbest Bölgenin bulunması ticari yapının ve hizmetlerin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Restoran, otel vb. turizme yönelik hizmetler, toptan perakende ticaret, ulaşım hizmetleri vb. ilçede gelişmiştir.

Daha önce belediyeleşik olan İlkadım, 6.3.2008 kabul tarihli 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Gazi ve Yeşilkent ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte İlkadım İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. İlkadım merkez olmak ve aynı kanun eki (41) sayılı listede adları yazılı köyler bağlanmak üzere İlkadım ilçe olmuştur.

İlçe yüzölçümü toplam 152,28 kilometrekaredir. İlkadım İlçesi Samsun ilinin merkezinde yer alır. İlçemiz, batısında Atakum, doğusunda Canik, güneyinde Kavak ilçeleri ve kuzeyde ise Karadeniz ile komşudur. Yeryüzü şekilleri bakımından üç ayrı özellik gösterir. Birincisi güneyindeki dağlık kesim, ikincisi; dağlık kesimle kıyı şeridi arasında kalan yaylalar, üçüncüsü yaylalarla Karadeniz arasındaki kıyı ovalarıdır. Kürtün ve Mert Irmağı arasında, Kuzeyden Güneye uzanan topraklar üzerinde yer alır. Sahil şeridi uzunluğu toplam 7,5 km'dir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Kavak ilçesi nüfusu bakımından bölgede orta sıralarda yer almakta olup yıllık ortalama nüfus artış hızı negatif değerdedir. İlçe dışarıya göç vermektedir. Ekonomik yapısı tarım ve hayvancılığa dayalı olarak şekillenmiştir.

Tarım ve hayvancılığa yönelik verilen teşvik ve destekler ile ilçede son yıllarda özellikle kümes hayvancılığına yönelik yatırımlar yapılmıştır. İlçede üretilen başlıca ürünler fiğ, buğday, yulaf ve mısır gibi tahıl ürünleridir. Ayrıca domates, fasulye, ceviz, elma ve armut gibi sebze ve meyveler de yetiştirilmektedir. Örtüaltı tarım çok sınırlı düzeydedir.

Kavak OSB'nin faaliyete geçmesi, yeni çevreyolu bağlantısı ile Samsun sanayi bölgesine yakınlaşması ve Samsun merkezde yatırım yapılacak yeterli sanayi alanı bulunmaması nedeniyle son yıllarda ilçede sanayi yatırımları hız kazanmıştır. OSB'nin ilk etabı dolmuş olup, ikinci etap ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Gıda, cam, inşaat ve yapı elemanları, kireç ve orman ürünlerine yönelik imalat yapan sanayi işletmeleri bulunmaktadır.

Tarihi oldukça eskidir. İlçe merkezinin kuzeyinde kalan Kaledoruğu Höyüğünde 1942'de yapılan araştırmalarda M.Ö.3500-M.Ö. 2000 yıllarına ait eserlere rastlanılmıştır. Bu verilere göre Kavak, tarihi Tunç Çağına kadar uzanan bir yerleşim yeridir.

Kaledoruğu Höyüğünde Genç Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlere rastlanması ise buradaki yerleşimin sürekliliğini göstermektedir. Hititlerin egemenliğinden sonra M.Ö.1200'lerde Friglerin, M.Ö.7. yüzyılda ise Miletlerin egemenliği altına girmiştir. M.Ö.333'te Pontusların eline geçen Kavak'a daha sonra Romalılar hakim olmuştur.

Müslümanların Abbasiler döneminde (750-1258) Malatya-Tokat üzerinden Karadeniz kıyılarına gelmeleriyle İslam dinini kabul etmişlerdir. 1418'de Çelebi Mehmet döneminde İlçe tamamen Osmanlıların eline geçmiştir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Kavak Samsun-Ankara karayolu üzerindedir. Samsun'a uzaklığı 51 km dir. Doğusunda Asarcık, batısında Havza, kuzeyinde Samsun ve Bafra, güneyinde ise Lâdik ilçeleriyle çevrilidir.

Kavak ilçesinin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Tarım alanında en çok buğday, mısır, yulaf, arpa gibi tahıl ürünleri yetiştirilir. Ayrıca şekerpancarı, tütün ve patates ekimi de yapılmaktadır.

İlçedeki sanayi ise genellikle kireç, tuğla ve kremit üretimi gibi yerel ihtiyaçlara hitap eder düzeyde gelişmiştir. 1993 yılında kurulma çalışmaları başlayan Kavak Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcılar için arsa tahsisleri devam etmektedir.

Ladik, nüfus bakımından Samsun'un ikinci en küçük ilçesidir. İlçede nüfusun %51,5'i kırsal alanda yaşamaktadır. İlçe genelinde ekonomik hayat tarım ve hayvancılığa dayalı olarak şekillenmiştir. İlçede üretilen başlıca ürünler buğday, yulaf, taze fasulye ve elmadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yanı sıra tatlı su balıkçılığı da yapılmaktadır.

Lâdik ilçesinin tarihinin yapılan arkeolojik kazılardan hareketle M.Ö.3000-M.Ö.2000 yıllarına kadar uzandığı tahmin edilmektedir. Bölge M.Ö.550-332 yılları arasında Perslerin hakimiyetine girmiştir. 1071 Malazgirt savaşından sonra İslamiyet yayılmıştır. Osmanlılar Lâdik'i 1428'de topraklarına katmışlardır. Lâdik, Cumhuriyet dönemine kadar Sivas Sancağına bağlı Amasya vilayeti sınırları içinde olup Cumhuriyet kurulduktan sonra 1925 yılında Samsun'a bağlanmıştır.

Samsun'un güneyinde yer alan Lâdik, kuzeyinde Kavak, güneyinde Suluova, doğusunda Taşova ve batısında Havza ilçeleri ile çevrilidir. Yüzölçümü 558 kilometrekaredir.

İlçenin ekonomisi genellikle tarıma dayanmaktadır. Buğday, arpa, yulaf, mısır, şekerpancarı yetiştirilen tahıllardandır. Verimli ve geniş ekim-dikim alanlarına sahip

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

almasından dolayı sebzeçilik gelişmiştir. Özellikle domates, biber, patlıcan, salatalık, taze fasulye vb. sebzeler yetiştirilerek, toptancı sebze halinden, ihtiyaç duyulan illere sevk edilmek üzere pazarlanmaktadır.

Lâdik'in yayla durumunda olması küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine de olanak sağlamıştır. İlçedeki en büyük sanayi kuruluşu çimento fabrikasıdır. Bir de küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

Nüfus bakımından Samsun'un küçük ilçelerinden biri olan **Ondokuzmayıs**, il merkezi Samsun'a 33 km uzaklıkta Samsun-Sinop devlet karayolu üzerindedir. İlçede tarım, hayvancılık ve balıkçılık gelişmiş durumdadır. Tarım ürünleri arasında fındık, mısır önemli yer tutar. Balıkçılık denizden başka balık göllerinde de yapılmaktadır. Ondokuzmayıs ilçesinde ceviz üretimi ve arıcılık projeleri uygulanmaya konulmuştur. Balık gölleri civarında yapılan hasır örücülüğü de ekonomik faaliyetler arasındadır.

Ondokuzmayıs ilçesinde Dağköy ve Yörükler beldeleri civarında yapılan arkeolojik kazılarda M.Ö. ki yıllara ait yerleşmeler olduğu saptanmıştır. Dağköy'de ortaya çıkarılan mezarların M.Ö.47 yıllarına ait olduğu sanılmaktadır. Yörükler beldesinde bulunan Hamamın ise Cenevizliler ve Romalılar dönemine ait olduğu rivayet edilmektedir. Milattan önceki yıllardan beri yerleşim yeri olarak kullanılmış bu topraklar, Çelebi Mehmet döneminde Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

Samsun'a 33 km uzaklıkta, Samsun-Sinop karayolu üzerinde ve Kızılırmak Nehrinin meydana getirdiği delta ovasının doğu ucunda yer alan ilçenin denizden yüksekliği 10 m olup doğusunda Atakum, batısında Bafra, kuzeyinde Karadeniz, güneyinde ise Bafra ilçesi bulunmaktadır. En yüksek yeri Nebyan ormanlarının bulunduğu güneyindeki tepedir. İlçe merkezinin kuzeyinde kalan topraklar Kızılırmak'ın oluşturduğu Ova'nın bir bölümünü teşkil eder.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

İlçede tarım, hayvancılık ve balıkçılık gelişmiştir. Tarım ürünleri arasında fındık, mısır önemli yer tutar. Balıkçılık denizden başka balık göllerinde de yapılmaktadır. 19 Mayıs ilçesinde cevizcilik ve arıcılık projeleri uygulanmaya konulmuş ve ekonomik açıdan önemli katkılar sağlanmıştır. Ayrıca, yapılan el dokuması kilimler, çoraplar vb. eşyalar ilçe ekonomisine küçük de olsa katkı sağlamaktadır. Balık gölleri civarında yapılan hasır örücülüğü de ekonomik faaliyetler arasında sayılır. Bütün bunların yanında bir de küçük sanayi sitesi bulunan ilçede özellikle bahçe tarımında kullanılan araç ve gereçler ile soba ve kuzine imalatı yapılmaktadır.

Salıpazarı ilçesi nüfus bakımından ilin en küçük dördüncü ilçesidir. Kentleşme oranı düşük olup kırsal niteliği ağır basmaktadır. İlçede tarımda fındık ağırlıklı bir üretim görülmektedir. Hem arazilerin engebeli oluşu, hem de fındıktan alınan gelirin yüksek olması, alternatif ürün yetiştirilmesinde engel teşkil etmektedir. Fındıkta yıllar itibariyle verim farklılığı görülebilmesi ve taban fiyat politikaları gibi geliri sınırlayan faktörlerden ötürü, eğimi müsait alanlarda ceviz ve böğürtlen yetiştiriciliğinin artırılması önemli bir alternatif olarak değerlendirilmelidir.

İlçede son yıllarda arıcılık projeleri yürütülmüş ve kestane balı üretimine başlanmıştır. Üretilen balın pazarlanması için bal üreticileri arasında etkin bir birlikteliğin gelişmesi ve üretilen balın pazara sunulması için bir toplama merkezinin yapımı önem taşımaktadır. Hayvancılığın gelişmesi için arazilerin engebeli oluşu olumsuz bir etken oluşturmaktadır. İlçenin en önemli sorunlarından biri de köylere ulaşımdır. Köylerin kurulu bulundukları yerleşim yerlerinde özellikle kış aylarında aşırı kar yağışı nedeniyle yollar kapanmaktadır. Bu yolların genişletilmesi ve altyapılarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Terme ve Çarşamba ilçelerinden ayrılan Alanyaykın, Düzköy ve Bereket köylerinin birleşmesiyle 1973 yılında

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Belediye olmuştur. 1987-1988 yıllarında da ilçe teşkilatı kurularak Samsun'a bağlanmıştır.

Samsun'a uzaklığı 54 km. olan ilçenin güneyinde Erbaa ve Akkuş, doğusunda Terme, batısında Ayvıcık, kuzeyinde ise Çarşamba ilçeleri bulunmaktadır, denize kıyısı yoktur. İlçenin kuzeyi düzlük, güneyi engebelerdir. Yeşilçay ile Terme çayı ilçe merkezinde kesişmektedir. İlçe ekonomisi genellikle tarıma dayanmaktadır. Tarım ürünü olarak fındık, çilek ve çeltik yaygın olarak yetiştirilir. İlçede hayvancılık da gelişmiştir. Dağlık bölgedeki köylerde sepet, kaşık ve çeyiz sandığı gibi ürünler de yapılmaktadır.

Tekkeköy ilçesi Samsun ilçeleri arasında en kalabalık sekizinci ilçedir. Nüfusun %25'i kırsal alanda yaşamaktadır. Tarımda üretilen başlıca ürünler silajlık mısır ve fiğdir. Lahana domates gibi sebzeler fındık, incir gibi meyveler de yetiştirilmektedir. Kümes hayvancılığı başta olmak üzere büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık da yapılmaktadır.

Samsun'un Organize Sanayi Bölgesi Tekkeköy ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Samsun Organize Sanayi Bölgesi'nde 74 firma faaliyet göstermektedir. Bu firmalardan 26 tanesi ihracat yapmaktadır. İhracat yapılan başlıca sektörler ana metal sanayi, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, gıda ürünlerinin imalatı, bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı, fabrikasyon metal ürünleri imalatı, tekstil ürünleri imalatı ve elektrikli teçhizat imalatıdır.

İlçede kurulan bir diğer organize sanayi bölgesi Gıda OSB'dir. Organize sanayi bölgesinin yanı sıra ilçede küçük sanayi siteleri de bulunmaktadır. İlçede sanayi istihdam oranı ve işletme sayısı yüksektir. Sanayinin gelişmesi ile beraber ilçede hizmet sektörü de gelişme göstermiştir. Son yıllarda yapılan Fuar ve Kongre Merkezi, Yaşar Doğu Spor Salonu ve kapalı stadyum yatırımları sosyal donatı ve ticari hayat açısından ilçede ayrı bir hareketlilik yaratmıştır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Tekkeköy ve civarında yapılan araştırmalar sonucunda Poleolitik dönemden itibaren yerleşimin varolduğu öğrenilmiştir. İlçedeki araştırmalarda Hitit dönemine ait katmanlara rastlanmış, Friglere ait kalıntılar da bulunmuştur.

Selçuklular Anadolu ya yerleşmeye başladığı zaman; Bizans devletinin egemenliği altında olan bu yöreyi Türklere ve islamiyete açmak için, bölgenin önemini de dikkate alarak, büyük Türk velisi Şeyh Zeynüddin'i buraya göndermiş ve bir Tekke kurmuşlardır. Tahminen 1250-1330 yılları arasında yaşayan Şeyh Zeynüddin kurduğu tekkede yolcuları, düşkünleri, fakir fukarayı kazan kurarak doyurmuştur. Tekkeköy adının buradan geldiği söylenmektedir.

Samsun-Trabzon karayolunun 13.km.'sinden güneye doğru 1 km içeride yer alan ilçe, Tekkeköy deresinin kıyı ovasına açıldığı kesimde kurulmuş olup topraklarının üçte birini Çarşamba ovasının devamı oluşturur, dolayısıyla bu kısımlar sulu tarıma elverişlidir.

İlçe sınırları içerisinde yer alan Merkez Organize Sanayi bölgesi ve 3 adet Küçük Sanayi Sitesi ilçeye ekonomik alanda hareketlilik getirmiştir. İlçede yer alan Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde yatırımlar devam etmektedir.

Terme Samsun'un en kalabalık yedinci ilçesidir. Yüzölçümünün yarısını oluşturan dağlık ve engebeli arazi fındık bahçeleriyle kaplıdır. İlçenin kuzeyinde denize yakın mesafede Akgöl ve Simenit Gölleri vardır. Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi Bölgesel Gelişme Ana Planı'nda Terme Gölardı (Akgöl-Simenit) yaban hayatı koruma alanının geliştirilmesi bir proje olarak önerilmektedir. Bölge özellikle kanatlı tur faunası için önemli bir bölgedir. Saha, Yeşilirmak Deltası OKA (Önemli Kuş Alanı) içerisinde bulunmaktadır.

Terme'nin tarihi M.Ö. 1000 yıllarına kadar inmektedir. Hatta eski tarihçiler M.Ö.1200 yıllarında şimdiki Terme çayı kıyısında efsanevi kadın savaşçı olan amazonların yaşamış olduklarını ileri sürmüşlerdir. Terme isminin, Amazonların

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

kurdukları kıyı kenti olan Thermodon'dan (bu günkü Terme çayı) geldiği söylenmektedir.

İlçenin en eski halkının Gaskalar olduğu sanılmaktadır. Hititler Samsun'a kadar yayılınca Gaskalar'ı da yönetimleri altına almışlardır. Türklerin Anadolu'ya hakim olmaya başladıkları 11.yy' a kadar Terme'de sırasıyla Hititler, Frigler, Medler, Persler ve Romalılar yönetim kurmuşlardır. I. Alaıttin Keykubat zamanında (1219-1236) Terme dahil bütün Karadeniz sahili Anadolu Selçuklularının yönetimine girmiştir. 1381'de Kadı Burhanettin, Eratna Beyliğini ele geçirince Terme onun bölgesine bağlanmıştır. Bu arada yörede Canik Beyliği de kurulmuştur.1398'de Yıldırım Beyazıt Amasya ve Karadeniz kıyılarında

bütün beylikleri Osmanlı topraklarına katmıştır. Cumhuriyete kadar Terme, Canik Mutasarrıflığının idaresinde yönetilmiştir.

Terme, denizden 3-5 km. içeride kurulmuş olup Samsun'a uzaklığı 58 km.dir. İlçenin kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Ünye ve İkizce, güneyinde Akkuş ve batısında ise Salıpazarı ve Çarşamba ilçeleri yer almaktadır. Ayrıca, kuzeyinde kıyı ovası, güneyinde ise Canik Dağları uzanmaktadır. En yüksek noktası 450 metredir. Karaorman'dan doğan Terme çayı ilçeyi tam ortasından ikiye bölerek Karadenize dökülür. Çarşamba Dağlarından doğan Delidere akarsuyu da Karadeniz'e dökülür, akarsuyunun yatağının bazı kısımlarında göller oluşmuştur. İlçede Simenit gölüne dökülen Karaboğaz ve Abdal Dereleri de vardır. Dünyanın ikinci büyük kavak ormanı da Terme'dedir.

Terme ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. Bu verimli ovada ünlü Terme pirinci ve fındık yetiştirilmektedir. İlçede kültür kavakçılığı da oldukça yaygındır. Bunların yanı sıra, Sahil kasabası olması nedeniyle balıkçılık ve diğer bazı deniz ürünleri avcılığı da geçim kaynakları arasında sayılabilir. İlçede besicilik ve arıcılık gibi ekonomik faaliyetler de önemli

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

yer tutmaktadır. Terme'nin en önemli sanayi kuruluşları, ilçede yetiştirilen fındık ve çeltiği işleyen fabrikalardır.

Vezirköprü Samsun ilinin nüfus bakımından beşinci büyük ilçesidir. Nüfusun büyük bir bölümü kırsal alanda yaşamaktadır. Vezirköprü'de büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yaygın olarak yapılmaktadır. Süt üretimi bakımından bölgede Bafra ve Çarşamba'dan sonra ilçe ilk sırada yer almaktadır. İlçede ayrıca arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Tarımda üretilen başlıca ürünler şekerpancarı mısır, buğday, domates, karpuz, elma, erik ve cevizdir. Örtü altı tarım sınırlı da olsa yapılmaktadır. Sanayisi çok gelişmemiş olmakla birlikte orman ürünleri işleme tesisi, un fabrikaları ve mobilya imalatçıları bulunmaktadır.

Vezirköprü'nün tarihi Hitit'lere (M.Ö.2000-M.Ö.700) kadar uzanmaktadır. Şehir, Hititler tarafından şimdiki ilçe merkezinin 2.5 kilometre kadar uzağına kurulmuştur. 1695 yıllarındaki Celali isyanları sırasında sık sık baskına uğramış ve kasaba yağmalanıp yıkılmıştır. Bu nedenle insanlar kalelere sığınma ihtiyacı duymuşlar ve Taşkale ve Toprakkale'yi inşa etmişlerdir.

Şimdi bu kale yıkıntıları üzerine kurulan mahalleler aynı adlarla anılmaktadır. Celali isyanlarından sonra Köprülü Mehmet Paşa ilçedeki yıkılmış yapıları tamir ettirmiş ve ayrıca yeni eserler de yaptırmıştır. İdari bakımdan Sivas Beyler Beyliğine bağlı Amasya mutasarrıflığı içinde olan Vezirköprü; 1925 yılına kadar Amasya'ya bağlı bir ilçe iken;1925 yılında Samsun'a bağlanmıştır. Kasabanın adı Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Şinder olarak geçmektedir. Mehmet Paşa Sadareti Zamanının da ilçe Vezirköprü adını almıştır.

Vezirköprü, Samsun'un güneybatısında yer alır. Doğusunda Havza, batısında Boyabat ve Osmancık, güneyinde Gümüşhacıköy ve Merzifon, kuzeyinde ise Alaçam ve Bafra ilçeleri bulunmaktadır. İlçe ekonomisi genellikle tarıma

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

dayanmaktadır. Bunun yanında hayvancılık ve orman ürünleri de önemli yer tutar. Her çeşit tahıl üretimi ile sebze ve Meyvecilik gelişmiştir. Ayrıca; Şekerpancarı, tütün, kendir, ayçiçeği, susam ve zeyrek tarımı da yapılmaktadır.

Orman Ürünleri Entegre Tesisleri ilçe ekonomisine canlılık kazandırmaktadır. Ayrıca un fabrikaları ile zirai aletler imal eden kuruluşlar da vardır. İlçede bir de küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

Yakakent, Samsun'un nüfus açısından en küçük ilçesidir. Yakakent'te balıkçılık önemli bir geçim kaynağıdır. İlçenin odun dışı orman ürünlerinden zengin çeşitliliği mevcut olup defne, hatmi gibi alternatif ürünlerin yetiştirilmesine elverişlidir. Yakakent'in alternatif gelir getirici doğal kaynaklarından biri de yayla turizmidir.

Yakakent'in ekonomisi tarım, hayvancılık ve balıkçılığa dayanmaktadır. Köyler orman içi köyleri olup, tarım arazilerinin önemli bir kısmını vasıfsız ve verimsiz (6. ve 7. Sınıf) araziler oluşturmaktadır. Toprakların niteliksiz oluşu, miras yolu ile küçük parçalara ayrılması makineli tarımı zorlaştırdığından birim alandan istenilen verimin alınmasını engellemektedir.

Birimler, küçük aile işletmeleri şeklinde olup; üretim genelde aile ihtiyacına yönelik yapılmakta, az bir kısmı da ilçede pazara arz edilmektedir. İlçe merkezi ve köylerinde önemli bir geçim kaynağı da hayvancılıktır. Özellikle büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yaygındır. Yerleşimi yüksek rakımlı köylere gidildikçe büyükbaş hayvancılığın yanı sıra küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin de arttığı görülmektedir.

1896 Yılında muhtarlık, 1 Mart 1963 yılında Belediye Teşkilatı kurulmuştur. Aynı yıl, Gümenes olan ismi, kıyı şehri anlamına gelen Yakakent olarak değiştirilmiştir. 09.05.1991 yılında ise ilçe olmuştur.

Yakakent; Karadeniz kıyısında Sinop ile Samsun il sınırları arasındaki geçit noktasındadır. Samsun'a uzaklığı 84

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

km olup doğusunda Alaçam, batısında Gerze, güneyinde Canik Dağları ve kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır.

İlçe ekonomisi tarımsal karaktere sahip olmakla beraber; balıkçılıkta ekonomisinin ağırlıklı sektörüdür. Karadeniz’de avlanan her türlü balığı ve ayrıca dünyaca ünlü Mersin balığını bulmak mümkündür. Deniz ürünlerini değerlendiren özel sektöre ait iki fabrika da bulunmaktadır. İlçenin karakteristik tarım ürünü tütündür. Köylerde buğday, mısır ve çeltik de yetiştirilmektedir.

3. Tarımsal Destekler ve Teşviklerin Genel Durumu

Son yıllardaki istikrarlı siyasi yapısı, gelişen sağlam ekonomisi ile Bakanlığımız, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Başbakanlık Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, KOSGEB, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Bölgesel Kalkınma Ajansları gibi kurumlarca uygulanan sektöre yönelik etkin proje ve desteklerle gerek ulusal gerekse uluslararası yatırımcılar için cazip bir ülke konumundadır.

Yatırımcılara; dinamik ve genç nüfus yapısı, nitelikli iş gücü, gelişmiş sanayi ve ticaret altyapısı, elverişli kara, hava ve deniz ulaşımı, üretime elverişli toprak, kaliteli üretim, uygun iklim koşulları ve büyük pazarlara yakınlık gibi birçok önemli fırsat sunmaktadır.

Türkiye'nin 2023 vizyonu ile üretim ve ihracat odaklı büyüme stratejisi bakımından büyük önem taşıyan yeni yatırım teşvik programı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak;

- Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek,
- Üretimi ve istihdamı artırmak,
- Uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek,

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

- Uluslararası doğrudan yatırımları artırmak,
- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmak,
- Kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımları özendirmek, amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Belirtilen hedeflere ulaşmak üzere, özel sektör temsilcisi kuruluşlar başta olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde hazırlanan Yatırım Teşvik Sistemi;

1. Bölgesel Teşvik Uygulamaları,
2. Öncelikli Yatırımların Teşviki,
3. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki,
4. Stratejik Yatırımların Teşviki ve
5. Genel Teşvik Uygulamaları olmak üzere beş ana bileşenden oluşmaktadır.

Yatırımlar, Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında tasarlanan beş farklı teşvik uygulaması ve dokuz farklı teşvik aracı ile değişen şekillerde desteklenmektedir. Teşvik araçlarının yatırımcıya sağladığı katkılar, yatırımın niteliğine ve tabi olacağı uygulamalara göre değişkenlik göstermektedir. Yatırımcıların teşvik araçlarından sağlayacakları katkıları netleştirmek için bu bölümde teşvik araçlarının kapsamı hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır.

4. Ülkemiz ve Samsun’da Planlanan Çalışmalar

- Kırsal Kalkınma Desteklerinin daha etkin olarak yaygınlaştırılmasının sağlanması.
- Kamu katkısının **kadın ve genç çiftçilerde yüzde 70’e** kadar çıkarılmasının sağlanması.
- Genç çiftçi uygulamasının devam ettirilmesi ve proje karşılığı 30 bin lira karşılıksız destek verilmesi.
- Su tasarrufuna imkân sağlayan **sulama yatırımlarına** (damla sulama vb.) destek verilmesi ve sürdürülmesi.
- Hayvancılığın geliştirilmesi için yemde KDV’nin kaldırılması.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

- Süt ve et üretiminde **sözleşmeli üretim** modelinin geliştirilmesi.
- **Et açığı** ihtiyacımızın giderilmesi ve mera alanlarımızın daha verimli değerlendirilmesi için **koyun ve keçi** yetiştiriciliğinin geliştirilmesi ve daha güçlü desteklenmesi.
- Türkiye’de yatırıma uygun **arazi envanterinin yatırımcıya elektronik ortamda sunulması** amacıyla coğrafi bilgi sistemleri altyapısını geliştirilmesi ve **Arsa Ofisi Bankacılığının kurulmasının** hızlandırılması.
- Üreticiden tüketiciye kadar tüm tarımsal verilerin izlendiği, değerlendirildiği ve raporlandığı bir sistem olan **Tarım Sektörü Entegre Yönetim Bilgi Sisteminin** (TARSEY) tamamlanması ve etkin kullanılması.

5. Yatırımın Önündeki Engeller ve Çözüm Önerileri

Ölçek büyüklüğü: Ölçek büyüklüğünün küçük olduğu herkesçe malum olan tarım sektörümüzün, bu yapısı itibariyle yatırımın önünde engel olduğu düşünülmektedir. Ölçek büyüklüğünün artması yatırımın önünü açacağı düşüncesi tüm katılımcılar tarafından benimsenmiştir. Bu soruna çözüm olarak; İşletmesini büyüten tarımsal girişimcilerin ödüllendirilmesi ve küçük ölçekli işletmelere oransal olarak (% 70- 75 gibi) destek uygulanması yatırımları artıracaktır.

Destekleme: Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri Kredileri Kredi kullanmada özellikle küçük üreticilerin banka ve kooperatifin istemiş olduğu teminat ve ipotek miktarlarının karşılanamaması en önemli sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Sektör tarafları “Faiz İndirimli Kredilerin” özel bankalarca da verilmesinin sağlanmasının bu soruna büyük ölçüde çözüm olacağını düşünmektedir.

Sektör analizi yapılmadığından atıl kapasite oluşturulması: Bölgesel hatta il bazında yapılmış olan sektöre yönelik analizlerin incelendiğinde ilimizde bazı alanlarda atıl

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

kapasiteli işletmeler olduğu gözlenmektedir. Örneğin ilde kanatlı sektörü kümesleri fazla ama işleme ile ilgili tesisler yetersiz olabilir. Bilindiği kadarıyla genel olarak kapasiteye bakmaksızın destekleme yapılmaktadır. Bu sorunun çözümü olarak sektör analizlerinin yapılması ve yapılan analiz sonuçlarının herkesin ulaşabileceği hale getirilmesi ayrıca verilen desteklerin bu analiz sonuçlarına göre verilmesi daha rantabl olacaktır.

Desteklerin üreticilerin ulaşabileceği şekilde ve sadelikte olmaması: Desteklemelerin çok çeşitli olması buna bağlı olarak da yatırımcıların doğru ve sade bilgiye ulaşmasının zor olduğu tespit edilmiştir. Çözüm olarak, destek kalemlerinin azaltılmasını, merkez ve illerde yapılanmış olan Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi ve Birimlerinin varlığı ile ilgili farkındalık oluşturulmasına yönelik faaliyetlerin artırılmasını önermişlerdir

Altyapı: Özellikle sabit yatırımlar desteklenirken hayvan alımına ve işletme sermayesine para ayrılmaması ve yem üretiminin düşünülmemesi yatırımın önünde ciddi bir engel olarak karşımıza çıkmıştır. Genel görüş **“ahıra değil hayvana ve yem üretimine yatırım yapalım”** tespiti sektörün paydaşları tarafından dile getirilmektedir. Destek gören bu görüş çerçevesinde destek mekanizmasının hayvan alımını ve yem üretimini de kapsayacak şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

Tarımsal yatırımlar planlanırken entegre düşünülmemesi: Tarımsal yatırım planlanırken özellikle atık ve artıkların değerlendirilmesi göz önüne alınmadığından daha sonra sıkıntıların yaşandığı bu yüzden özellikle büyük tesislerde entegre düşünülmesi çok önemlidir. Bu tür sıkıntıların yaşanmaması için hem çevre temizliği hem de kaynak israfının önlenmesi açısından atık ve artıkların değerlendirilmesine yönelik **biyogaz gibi yatırım**

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

desteklerinin desteklerinin artırılması ve projelendirilirken hesaba katılması gereklidir.

Tarım nüfusunun yaşlanması: Sektörde hem fikir olunan konu tarım nüfusunun giderek yaşlandığıdır. Sebep olarak genç nüfusun tarıma ilgi duymaması, hatta evlenmenin bile önünde engel oluşturduğu düşüncesi hakim olmuştur. **Gençlere yönelik teşvikler yapılması ve teknolojik tarıma doğru yönelmenin** bu sorunun önlemede faydalı olacaktır.

Örgütlenme: Örgütlerin görev alanlarının birbirinin içine girmesi Mevzuattan kaynaklanan bir görev ve yetki karmaşası örgütlenmede ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. **Görev tanımlarının ve çerçevesinin net bir şekilde çizilmesi** soruna çözüm oluşturacaktır.

Örgüt sayısının fazla olması önemli bir sorun olarak belirlenmiştir. Çözüm olarak örgütlenme modeli sadeleşmeli ayrıca **pazara ve pazarlamaya yönelik ortak amaçlı örgütlerin bir araya getirilmesine** yönelik mevzuat düzenlemesi önerilmiştir

Çiftçi, Köylü, Tarımsal Yatırımcı, Piyasa tanımlarının net olmaması: Köylü, Çiftçi, Tarımsal Yatırımcı, **Piyasa tanımları net yapılması** devlet tarafından verilecek tüm hizmetlerde ve yatırım desteklerinde kolaylaştırıcı rol oynayacaktır.

KKYDP de başvuru başlangıcından sonuna kadar geçen süredeki kur farkı: KKYDP de başvuru başlangıcından sonuna kadar geçen 13-14 aylık sürede kur farkı oluşmaktadır. Başvuru zamanındaki **kurun sabitlenmesi** veya ödemenin avro olarak yapılması soruna çözüm oluşturacaktır.

Alternatif enerji üretimi ile ilgili izinler çok zor alınıyor Alternatif enerji üretimi ile ilgili izinler alınmasının gerekli olduğu ve izinlerin alınma işlemlerinin çok sorunlu olduğu yatırımcılarca dile getiriliyor olup çözüm olarak ise izin alma yetkilerinin kolaylaştırılmasına yönelik ilgili Bakanlık nezdinde girişimde bulunulması önerilebilir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

6. Tarımsal Yatırım Değer Zinciri İle İlgili Öneriler

- **Tarımsal Yatırım Destekleri miktar, kalite ve markalaşmaya yönelik** hazırlanmalı. Desteklemelerde önceliklerin iller bazında belirlenmesi önemlidir.

- Desteklerle **erkenci veya geçici ürün** çeşitleri teşvik edilmelidir.

- Tarımsal Yatırım Destekleri ile **Yöresel ürünler korunmalıdır** (coğrafi işaret, niş pazar, stratejik ürünler vb.).

- Tarıma talep bazlı yatırım yapılmalı yani mutlaka **güçlü ve alternatif Pazarlar** bulunmalıdır. İç ve dış talep alınmadan yatırım yapılmamalıdır.

- Piyasanın talep durumuna göre ürünlerin piyasaya arzını sağlamak amacıyla gerekli **alt yapı çalışmalarına** hız verilmeli. (**Lojistik köy, Kargo hava limanı, İşleme ve paketleme, Soğuk Hava deposu, Lisanslı Depoculuk, Fındık ve Çeltik için silolar vb.**)

- Tarımsal Yatırım piyasalarında **Su ürünleri, Beyaz et ve Süt ürünleri işleme** tesislerine öncelik verilmesi talepleri görülmektedir.

7. Tarımsal Gayri Safi Hasılayı Artırmaya Yönelik Yatırıma Yönlendirilecek Öncelikli Sektörler

- Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmiş ve paketlenmiş olarak pazarlanması için gerekli **altyapı ve pazar ağlarının bölgede oluşturulması, ulusal yatırımcıların bölgeye gelmesi için lobi faaliyetleri, markalaşma çalışmalarının yapılması** ve atıkların/ artıkların yem sanayinde veya biyogaz tesislerinde kullanılması ilimizde tarımsal sanayinin kalkındırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Hazırlanacak ve desteklenecek projelerin mevcut sorunlara çözüm ihtiyacı üretebilecek şekilde, ilimizin **Havza ilçesi başta olmak üzere bazı ilçelerinde var olan jeotermal kaynakların seracılık** konusunda Bakanlığının kümelenme

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

projesine dahil edilmesi ile tesis maliyetlerinin en aza indirilerek daha karlı bir üretim sağlayacağı düşünülmektedir.

- **Biyogaz, rüzgâr ve güneş gibi Alternatif enerji kaynaklarının** tarım ve tarıma dayalı sanayinin her alanında tarımsal yatırımlar kapsamında desteklenerek yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- **Organik ve iyi tarım üretim metotları ile elde edilen yumurta, beyaz et, süt ve bal** gibi katma değeri yüksek ürünlerin konvansiyonel üretime göre daha iyi gelir getirmesinden dolayı ilimizde yaygınlaştırılması için desteklerin sürdürülmesi faydalı olacaktır.

- İlimizin ekolojisine uygun ıtri, tıbbi ve aromatik bitkilerin ve bölgemizde tarımı yapılan diğer **ıtri, tıbbi ve aromatik bitkiler ile birlikte işleme, ambalaj ve dağıtımına yönelik tesislerin teşvik edilmesi** bölgede yararlı olacaktır.

- İlimizin tarımsal **üretim potansiyeli ve yöresel ürün çeşitliliği sebebi ile kırsal ve kültür turizminin** yaygınlaştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Kanatlı üretilen yapıldığı bölgelerde gübrelerinin katma değere dönüştürülmesi için **biyogaz tesislerinin kurulması** ve bu tesislerden elde edilen çıktıların, bitkisel üretimde kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Mukayeseli üstünlüğe sahip ve ihracatta artış yaşayan **Su ürünleri üretiminin, gerek iç sular gerekse deniz balığı yetiştiriciliğinin geliştirilmesi ve işlenmesine yönelik tesislerin** oluşturulmasının daha güçlü desteklenip teşvik edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

- **Akredite Gıda laboratuvarının** güçlendirilmesiyle bitkisel ve hayvansal üretimden elde edilen ürünlerin mamul maddeye çevrilmesi süreci hızlanmış olacak, böylelikle iç pazara ve ihracata yönelik pazarlamada kalite kriterleri yönünden önemli bir avantaj sağlanacağı düşünülmektedir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

8. İl Bazında Değerlendirmeler

- İhracata yönelik yaş sebze işleme ve yeni pazarlar arama bulma çalışmalarının sonuç odaklı desteklenmesi,
- Meyve-sebze atık ve artıklarından biyogaz üretim hammeddesi, besi hayvanı yem üretimi, solucan gübresi için hammadde sağlanması için atık ve artık ürün işleme sanayi yaygınlaştırılmalı,
- Manda yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılarak, manda sütünden elde edilen ürünlere yönelik işleme, paketlenme tesislerine ve markalaşmaya ağırlık verilmeli.
- Somon, Alabalık, Salyangoz, Kerevit, Kurbağa bacağı gibi katma değerleri yüksek ürünlerin işleme ve yetiştiriciliği yaygınlaştırılmalı, bu ürünlere ait işleme ve paketlenme tesislerinin kurulmalı, Organize Su Ürünleri Bölgesinin kurulmalı,
- Şeftali ve diğer meyvelerin arz fazlasının değerlendirilmesi amacıyla meyve suyu işleme fabrikasının kurulması veya ilimize güçlü fabrikaların yatırım için davet edilmesi,
- Doğal bitki florasının zenginliği ve kurulan bal ormanlarıyla ve de 19 mayıs ilçesi gibi farklı zamanlarda yoğun çiçeklenme avantajları yardımıyla, bal paketlenme tesisinin içinde Polen, arı sütü ve propolis gibi Arı mamullerinin paketlenme ünitelerinin kurulması
- Yapılan eğitimler ve verilen destekler sayesinde gittikçe çoğalan arı üreticileri için ilimizde Cerrahi aletler üretim tecrübesiyle Arıcılıkta kullanılan alet ekipman imalat tesislerinin kurulması,

9. Kurumlarca Verilen Destek ve Teşviklerin Etkinliğinin Artırılması

Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu İpard Programı: Türkiye’de tarımsal yatırımları destekleyen bakanlığın ilgili kuruluşu olan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Destekleme Kurumu tarafından verilen hibelerin etkinliğinin artırılması için aşağıdaki konulara dikkat edilmesi gerekmektedir.

-Özellikle başvuru sürecindeki bürokratik işlemler küçük işletme ve üreticilerin desteklemelerden faydalanmasını zorlaştırmaktadır.

-Küçük üreticilerin TKDK hibelerinden yararlanmasını zorlaştıran “ön ödeme” koşulunun kolaylaştırılması TKDK desteklerinin etkinliğini artırabilecektir.

-Küçük üreticilerin orta ve yüksek kapasiteli hayvancılık işletmeleri kurması ve sürdürmesi zor olacağından bu işletmelerin yerel ürünlerin değerlendirilmesi, kırsal turizm vb. yatırımlara (tedbirlere) yönlendirilmesi, hazine arazisi kiralanabiliyor ise bunlara destek olunması yararlı olacaktır.

-Hayvancılık işletmesi kurmak isteyen ortaklık bilinci ve kültürü oluşmuş veya oluşturulabilecek küçük üreticilerin şirket vb. ortaklıklarla bir araya gelmeleri teşvik edilmelidir.

-Kooperatif, Üretici Birliği ve Damızlık Birliği gibi örgütlerin görev ve yetkileri netleştirilmeli ve bu örgütlerin de TKDK desteklerinden faydalanması sağlanmalıdır.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı (KKYDP)

- Çağrı dönemlerinin yoğunluğu ve zamanlamasının üreticileri mağdur etmemesi için, bütçe planlaması da dikkate alınarak “aşamalı teklif çağrısı yöntemi” uygulanabilir.

- KKYDP kapsamında desteklenecek projeleri hazırlayan kişilerin her başlık öncesinde eğitime tabi tutulmaları veya sertifikalandırılması yararlı olabilecektir.

Bölgesel Kalkınma Ajansları

- Yerel sorunların çözümünde önemli rol oynayan kalkınma ajanslarının (OKA) hali hazırda devam eden çalışmaları sürdürülmeli, bütçelerinin artırılması için gerekenler yapılmalıdır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

- Üretici örgütleri (kooperatif/birlik) ve STK'lar için fon sağlayan önemli bir kurum olan kalkınma ajanslarının çağrı dönemlerinde belirlenecek olan tematik çerçevelerini (desteklenecek alanların) üretici örgütleriyle daha etkin paylaşması, başvuru çeşitliliğini ve desteklerin etkinliğini artıracaktır.

10. Samsun İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Samsun, ekonomisi ve nüfusu ile Karadeniz Bölgesi'nin halen en büyük kentidir.

Bafra ve Çarşamba ovalarında yetiştirilen ürünler öncelikle bölge ihtiyacını gidermekle birlikte, yurdun dört bir yanına da pazarlanmaktadır. Tarım ürünlerinin İhracat imkânları şehrin ekonomisine ciddi katkı sağlayacak potansiyele sahiptir.

Samsun'da yapılan hayvancılık ailelerin kendisini geçindirmesine yönelik olmakla birlikte gelişmeye müsait ve yatırım yapılabilecek bir alandır.

Türkiye'de toplam bitkisel üretim değeri, 2017 yılındaki 135.9 milyar lira düzeyinden, 2018 yılında yüzde 16.9 artışla 158.9 milyar liraya yükselmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 verilerine göre, tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yıllık üretim değerleri yüzde 10.4, **sebzelerde yüzde 22.3** ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 20.9 artmıştır.

Tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 10.5 artarak 56.1 milyar liradan, 61.9 milyar liraya, **sebzelerde yüzde 22.3 artarak 33.8 milyar liradan 41.4 milyar liraya** ve meyveler, içecek ve bitkilerinde yüzde 20.9 artarak 45.9 milyar liradan 55.5 milyar liraya yükselmiştir.

Samsun ili **2017 yılında Tarımsal Üretim Değeri toplam 5.864.526 TL** olmuştur. Samsun 2017 yılında 3.240.624 TL bitkisel üretim değeri varken Hayvansal üretim değeri 2623.901 TL ye ulaşmıştır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun Tarımsal Üretim Değeri

Üretim Değeri Grupları	Samsun	Türkiye Genelinde	Türkiye	Türkiye'deki Payı (%)
Bitkisel Üretim Değeri (1.000 TL)	3.240.624	11.	135.226.039	2,40
Canlı Hayvanlar Değeri (1.000 TL)	2.121.130	16.	117.796.667	1,80
Hayvansal Ürünler Değeri (1.000 TL)	502.771	21.	69.926.449	0,72
TOPLAM	5.864.525		322.949.155	1,82

TUİK 2017

Bitkisel üretim değerinin önemli bir kısmı sebze üretim değeridir. TUİK 2018 yılı verilerine göre Samsun ilinde yaklaşık 257.140 dekar alanda 768.931 ton sebze üretimi ile tüm sebzelerin üretiminde haritada görüldüğü üzere en önemli ildir. Samsun bölgemizde büyük ve küçük verimli ovaların varlığı nedeniyle, sebzecilik bilinçli ve yoğun olarak yapılan önemli bir tarımsal faaliyettir. Samsun bölgemizde en çok ekilişi yapılan ve ihracata uygun ürünler domates, karpuz, biber, kavun, kırmızilahana, beyaz lahana, brokoli, patlıcan, fasulye, marul, pırasa, ıspanak, karnabahar gibi sebzelerdir.

Türkiye’de Samsun ili sebze üretimiyle yıllar ve ürünler itibariyle ilk sıralarda sırada yer almıştır. Samsun kara yaprak lahana, kırmızilahana, kırmızı pancar, beyaz lahana, çarliston biber, bayır turp ve beyaz turp üretiminde 1. sırada yer alırken kıvırcık marul ve kırmızıturp üretiminde 2. sırada ve pırasa üretiminde 3. Sırada ve karnabahar, ıspanak, brokoli, balkabağı, taze barbunya 4. Sırada yer almıştır.

Karadeniz havzasında önemli bir coğrafi konuma sahip olan Samsun, deniz, kara, hava ve demiryolu ulaşım imkânları ile büyük potansiyele sahiptir.

Samsun’da imalat sanayiinde üretilen ürünlerin en önemlileri; Sigara, Kütük ve İnşaat Demiri, Bakır, Gübre,

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Çimento, Yedek Parça, Dükdil Boru, Vana-Pompa, Un-Yem, İlaç, Tıbbi ve Cerrahi Aletler, Mobilya, Şekerleme, Hazır Giyim, Trikotaj, Taş-Toprak Sanayi, Temizlik Maddeleri, Makine, Lastik-Plastik Eşya imalatıdır.

Turizmin Samsun ekonomisindeki payı az olmakla birlikte il merkezinde olduğu gibi ilçe ve köylerde de gezip görülmeye değer çok sayıda tarihi ve turistik yerler mevcuttur. Ayvacık'ta su sporları, Lâdik'te kış sporları, Havza'da kaplıca turizmi, Vezirköprü'de Kültür turizmi yapılabilir. Yaz aylarında denizden ve kumdan yararlanılabildiği gibi kış aylarında da av turizmi yapılabilir. Samsun, Bölgesel ekonomik potansiyeli, insan kaynakları ve geçmişten gelen fuarcılık geleneği ile Ulusal ve Uluslararası Fuar ve Kongre merkezi olmaya adaydır. Samsun Fuar ve Kongre Merkezinin inşaatı bitmiş ve 2014 yılında işletilmeye başlanmıştır.

Samsun ili, Lojistik Merkezlerden biri olma konusunda kararlı görünmektedir. Tıbbi ve Cerrahi El alet imalatı konusunda Türkiye'de merkez konumunda olan Samsun, hem bölgesinde hem de Türkiye geneli dikkate alındığında gelişmiş bir altyapıya sahiptir. Tarıma dayalı gıda sanayinin gelişmesi ve bu ürünlerin ihraç edilmesi Samsun için büyük öneme sahiptir. Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcılara arsa tahsisleri yapılmış olup firmaların yatırımları devam etmektedir.

Samsun ili, Lojistik Merkezlerden biri olma konusunda kararlı görünmektedir. Tıbbi ve Cerrahi El alet imalatı konusunda Türkiye'de merkez konumunda olan Samsun, hem bölgesinde hem de Türkiye geneli dikkate alındığında gelişmiş bir altyapıya sahiptir. Tarıma dayalı gıda sanayinin gelişmesi ve bu ürünlerin ihraç edilmesi Samsun için büyük öneme sahiptir. Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcılara arsa tahsisleri yapılmış olup firmaların yatırımları devam etmektedir.

2011 yılı Sosyoekonomik Gelişmişlik endeksi (SEGE) çalışmasında Samsun bir sıra gerileyerek 33. Sırada yer almıştır. 2003 SEGE sıralaması 32.cilik olan Samsun, 1996 yılı SEGE çalışmasında 76 il arasında 35. Sırada yer almaktaydı.

2004 yılında toplam 7 milyar 40 milyon TL gayrisafi yurtiçi hasılaya sahip olan Samsun, 2014 yılında toplam 24 milyar 335 milyon Türk Lirası gayrisafi yurtiçi hasılaya sahip olmuştur.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun'un toplam gayrisafi yurtiçi hasıla payı 2004 yılında %1.22 iken 2014 yılında bu pay %1.19 olarak gerçekleşmiştir. Samsun'un gayrisafi yurtiçi hasıla payı azalma eğilimlidir.

2004-2014 döneminde Samsun ilinin toplam gayrisafi yurtiçi hasılası %245.6 oranında artarken Türkiye ortalaması %254.3 oranında artmış, tarım sektörü gayrisafi yurtiçi hasılası Samsun'da %138.6 oranında artarken Türkiye ortalaması %147.8 oranında artmış, sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasılası Samsun'da %413.3 oranında artarken Türkiye ortalaması %297.5 oranında artmış, hizmetler sektörü gayrisafi yurtiçi hasılası Samsun'da %243.3 oranında artarken Türkiye ortalaması %259.8 oranında artmıştır.

Samsun ilinin tarım sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla payı 2004 yılında %2.30 iken 2014 yılında bu pay %2.21 olarak gerçekleşmiştir. Samsun'un tarım sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla payı azalma eğilimlidir.

Türkiye'de tarım sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %10.8 iken 2014 yılında %7.5 olarak gerçekleşmiş,

Samsun ilinde ise tarım sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %20.3 iken 2014 yılında %13.9 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de sanayi sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %28.8 iken 2014 yılında %31.9 olarak gerçekleşmiş, Samsun ilinde sanayi sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %16.3 iken 2014 yılında %24.0 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de hizmetler sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %60.5 iken 2014 yılında %60.7 olarak gerçekleşmiş, Samsun ilinde ise hizmetler sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %63.3 iken 2014 yılında %62.2 olarak gerçekleşmiştir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun ili 2014 yılında 24 Milyar 335 Milyon Türk Lirası Gayrisafi Yurtiçi Hasıla değeri ile %1.19 paya sahip ve 16'ncı sırada yer almaktadır.

2014 yılında Samsun ili, 2 Milyar 983 Milyon Türk Lirası Tarım sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla ile %2.21 paya sahip ve 15'nci sırada, 5 Milyar 158 Milyon Türk Lirası Sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla ile %0.89 paya sahip ve 20'nci sırada, 13 Milyar 380 Milyon Türk Lirası Hizmetler sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla ile %1.22 paya sahip ve 14'üncü sırada yer almıştır.

Türkiye'nin kişi başına gayrisafi yurtiçi hasılası 2004 yılında 5 Bin 961 ABD doları iken 2014 yılında 12 Bin 112 ABD doları olarak hesaplanmıştır.

Samsun ilinin kişi başına gayri safi yurtiçi hasılası 2004 yılında 4 Bin 61 ABD doları iken 2014 yılında 8 Bin 790 ABD doları olarak hesaplanmıştır.

2004-2014 döneminde Türkiye'nin kişi başına gayrisafi yurtiçi hasılası dolar bazında %103.2 oranında artarken Samsun ilinde %116.5 oranında artmıştır.

2014 yılında bir önceki yıla göre Türkiye'nin kişi başına gayrisafi yurtiçi hasılası dolar bazında %2.9 oranında azalırken Samsun ilinde %2.4 oranında azalmıştır.

Samsun ili kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla bakımından çok gerilerde yer almaktadır. Samsun, 2014 yılında kişi başı gayri safi yurtiçi hasılası bakımından 38'inci sırada yer almıştır. Samsun ilinin 2014 yılı kişi başı gayri safi yurtiçi hasılası Türkiye ortalamasının %72.6'sı kadardır.

Samsun, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 1996 raporuna göre 76 il arasında 35'inci sırada, 2003 raporuna göre 81 il arasında 32'nci sırada, 2011 raporuna göre 81 il arasında 33'üncü sırada yer almıştır.

Kamu yatırımları, yatırım ortamının iyileştirilmesi, yatırımların ve istihdamın artırılması, şehrin sosyoekonomik

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

durumunun iyileşmesi için büyük önem arz etmektedir. 2005-2010 döneminde Samsun'un toplam kamu yatırımlarından almış olduğu payda önceki yıllara göre önemli bir artış olmakla birlikte 2010 yılından sonra kamu yatırım payında gerileme mevcuttur.

2015 yılında 301 Milyon 463 Bin TL kamu yatırımı alan Samsun ili, 2016 yılı programında bir önceki yıla göre %35.3 oranında artışla 408 milyon 19 bin TL kamu yatırımı almıştır. Aynı dönemde Türkiye'de toplam kamu yatırımları %23.1 oranında artmıştır.

Samsun kamu yatırımlarında; 2007 yılında %1.03 pay ile 14'üncü sırada, 2008 yılında %1.36 pay ile 6'ncı sırada, 2009 yılında %1.36 pay ile 8'inci sırada, 2010 yılında %1.15 pay ile 8'inci sırada, 2011 yılında %0.65 pay ile 21'inci sırada, 2012 yılında %0.59 pay ile 24'üncü sırada, 2013 yılında %0.61 pay ile 24'üncü sırada, 2014 yılında %0.53 pay ile 34'üncü sırada, 2015 yılında %0.48 pay ile 34'üncü sırada, 2016 yılında %0.53 pay ile 23'üncü sırada yer almıştır.

2002-2016 döneminde kamu yatırım tutarı Türkiye'de %393.2 artarken Samsun'da %570.5 oranında artmıştır. Samsun 2016 yılında kamu yatırımlarından en fazla pay alan 23'üncü il durumundadır. Samsun'un 2016 yılı Kamu yatırımı tutarı 408 milyon 19 Bin TL, toplam yatırımlar içindeki payı %0.53 oranında, iller toplamı içindeki payı ise %1.00 oranındadır.

2016 yılında kişi başına düşen kamu yatırımı Türkiye'de 960.TL iken Samsun'da 315.TL olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında bir önceki yıla göre kişi başına düşen kamu yatırımı Türkiye'de %21.4 oranında artarken Samsun ilinde %33.7 oranında artmıştır.

2007-2016 döneminde kişi başına düşen kamu yatırımı Türkiye'de %214.9 oranında artarken Samsun ilinde %74.4 oranında artmıştır. Samsun ilinin kişi başına düşen kamu yatırımı artış oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun ilinin nüfus payına göre kamu yatırımlarından daha düşük pay aldığı görülmektedir. 2016 yılında %1.62 nüfus sayısı payına sahip olan Samsun ilinin 2016 yılı kamu yatırım tutar payı (muhtelif iller toplamı hariç) %1.00 oranında, toplam kamu yatırımı içindeki payı ise %0.53 oranında kalmıştır.

Samsun kişi başına düşen kamu yatırımı 2011 yılında 189.TL ile 59'uncu sırada, 2012 yılında 208.TL ile 62'nci sırada, 2013 yılında 254.TL ile 64'üncü sırada, 2014 yılında 235.TL ile 74'üncü, 2015 yılında 236.TL ile 73'üncü sırada, 2016 yılında 315.TL ile 69'uncu sırada yer almıştır.

Samsun ili 2016 yılında kişi başına düşen kamu yatırımı sıralamasında 69'uncu il durumundadır. Samsun'un 2016 yılı kişi başına düşen kamu yatırımı 315 Türk Lirasıdır. 2016 yılında Türkiye'nin kişi başına düşen kamu yatırımı 960 Türk Lirası, Muhtelif iller hariç kişi başına düşen kamu yatırımı 509 Türk Lirasıdır. 2016 yılında Samsun ilinin kişi başına kamu yatırımı, Türkiye ortalamasının ve iller toplamı ortalamasının çok altında kalmıştır.

2016 yılında Samsun'daki kamu yatırımlarının %24.31'i Tarım, %0.62'si Madencilik, %0.76'sı Enerji, %5.07'si Ulaştırma-Haberleşme, %2.04'ü Turizm, %0.32'si Konut, %27.10'u Eğitim, %16.33'ü Sağlık, %23.44'ü Diğer Kamu sektörüne yapılmıştır. Samsun ilinde en fazla kamu yatırımı, Eğitim Sektörüne yapılmıştır.

Samsun'un toplam kamu yatırımları içinde tarım sektör payı %1.24, sağlık sektör payı %1.24, Eğitim sektör payı %0.85 oranındadır.

Yüksek Planlama Kurulunun 16 Ekim 1997 tarih, 97/88 sayılı kararı ile 1. Derecede kalkınmada öncelikli yöreler kapsamına alınan ve halen kalkınmada öncelikli yöre statüsünde bulunan Samsun, 19 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile desteklerin

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

uygulanması açısından altı bölgeye ayrılan yatırım teşvik sisteminde 3. Bölgede yer almaktadır.

Samsun, 2016 yılında toplam sabit yatırım tutarı 341 milyon TL olan 1 adedi yabancı sermayeli olmak üzere toplam 41 adet yatırım teşvik belgesi almıştır. Bu 41 adet yatırım teşvik belgesinin istihdam rakamı Bin 10 kişidir. Samsun ilinin 2002 yılında %1.02 olan yatırım teşvik belge sayısı payı 2016 yılında %0.79 oranında, 2002 yılında %1.11 olan sabit yatırım tutar payı 2016 yılında %0.35 oranında, 2002 yılında %0.87 olan istihdam sayısı payı 2016 yılında %0.71 oranında gerçekleşmiştir.

2002-2016 döneminde yatırım teşvik belge sayısı Samsun'da %51.9 oranında artarken Türkiye'de %94.5 oranında artmış, sabit yatırım tutarı Samsun'da %163.6 oranında artarken Türkiye'de %740.7 oranında artmıştır. 2016 yılında bir önceki yıla göre yatırım teşvik belge sayısı Samsun'da %8.89 oranında azalırken Türkiye'de %12.51 oranında artmış, sabit yatırım tutarı Samsun'da %26.0 oranında azalırken Türkiye'de %5.12 oranında azalmıştır.

Samsun'un yatırım teşvik belgesi belge sayısı payı 2003-2009 döneminde artış 2010-2016 döneminde ise düşüş eğilimi göstermektedir. Yatırım teşvik belge sayısı payının en düşük olduğu yıl %0.38 ile 2003 yılı, en yüksek olduğu yıl da %1.74 ile 2009 yılıdır. Samsun ilinin aldığı yatırım teşvik belgesi sayısı potansiyelini yansıtmamaktadır.

2016 yılında düzenlenen yatırım teşvik belgelerinde belge başına istihdam Türkiye ortalaması 27 kişi iken Samsun ilinde bu rakam 25 kişi olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılında Türkiye'de belge başına ortalama 18 milyon 945 Bin Türk Lirası sabit yatırım yapılırken Samsun'da belge başına 8 Milyon 320 Bin Türk Lirası sabit yatırım yapılmıştır. 2016 yılında Türkiye'de İstihdam başına 691 Bin Türk Lirası yatırım yapılırken Samsun ilinde istihdam başına 337 Bin Türk Lirası yatırım yapılmıştır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

2002-2016 döneminde belge başına yatırım tutarı Türkiye’de %332.2 oranında artarken Samsun’da %73.6 artmış, belge başına istihdam Türkiye’de %46.4 oranında azalırken, Samsun’da %43.4 oranında azalmış, istihdam başına yatırım Türkiye’de %705.7 oranında artarken, Samsun’da %206.9 oranında artmıştır.

İstihdam başına sabit yatırım tutarı; 2002 yılında Türkiye’de 85 Bin 851 Türk Lirası, Samsun ilinde 110 Bin 58 Türk Lirası olarak gerçekleşmiş, 2015 yılında Türkiye’de 694 Bin 344 Türk Lirası, Samsun ilinde 338 Bin 501 Türk Lirası olarak gerçekleşmiş, 2016 yılında ise Türkiye’de 691 Bin 726 Türk Lirası, Samsun ilinde 337 Bin 774 Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinin yatırım teşvik istihdamı başına sabit yatırım tutarı, 2002, 2009, 2012 ve 2013 yılları hariç Türkiye ortalamasının altında kalmıştır.

Samsun ili 2016 yılında Türkiye’de alınan toplam 5 Bin 161 adet yatırım teşvik belgesinden 41 adedini alarak 41’inci sırada, Türkiye’de yapılan toplam 97 Milyar 780 Milyon Türk Lirası sabit yatırımdan 341 milyon Türk Lirası sabit yatırım alarak 37’nci sırada, yatırım teşvik belgesi kapsamı toplam Bin 10 adet istihdam sayısı ile de 34’üncü sırada yer almıştır.

2007-2016 dönemi yatırım teşvik belgeleri incelendiğinde sadece 2009 yılında Samsun ilinin kişi başına düşen sabit yatırım tutarının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. 2016 yılında kişi başına düşen sabit yatırım tutarı Türkiye’de Bin 225 Türk Lirası olurken Samsun ilinde bu rakam 263 Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde kişi başına düşen sabit yatırım tutarı Türkiye ortalamasının çok altında kalmaktadır. 2016 yılında Türkiye’de 15 Bin 465 kişiye bir adet yatırım teşvik belgesi düşerken Samsun ilinde 31 Bin 608 kişiye bir adet yatırım teşvik belgesi düşmüştür. Bu da Samsun ilinin yeterince yatırım teşvik belgesi alamadığını göstermektedir.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Samsun ilinin coğrafi konumu ve yapısı sanayi yatırımları için diğer Karadeniz illerine göre daha avantajlı durumdadır. Şehrin bu özelliği başta bakır, gübre ve sigara fabrikaları olmak üzere büyük sanayi işletmelerinin bölgede kurulmasına zemin hazırlamıştır.

Şehirde kamuya ait sanayi tesisleri ile başlayan sanayileşme süreci 1980 sonrası dönemde Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması ve özel sektör yatırımları ile devam etmektedir.

İlimizde Merkez Organize Sanayi Bölgesi, Kavak Organize Sanayi Bölgesi, Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, Bafra Karma&Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, tahsis aşamasına kadar gelen Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve kuruluş aşamasındaki Çarşamba Organize Sanayi Bölgesi olmak üzere toplam 6 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır.

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinde boş parsel bulunmamaktadır. Kavak Organize Sanayi Bölgesinde parsellerin tahsisi devam etmektedir. Bafra Organize Sanayi Bölgesinin unvanı 08.06.2016 tarihinde Samsun-Bafra Karma ve Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi şeklinde değiştirilmiştir. Bafra Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcılar için arsa tahsisleri devam etmektedir. Gıda ihtisas Organize Sanayi Bölgesinde boş parsel bulunmamaktadır. Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde arsa tahsis aşamasına kadar gelinmiştir. Çarşamba Organize Sanayi Bölgesinin kuruluş çalışmaları hızla devam etmektedir.

Samsun'da Üretim ve İhracatın büyük bir kısmı başta Merkez Organize Sanayi Bölgesinde olmak üzere Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleşmektedir.

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 76 işyerinde 5 Bin 36 kişi istihdam edilmekte, Kavak

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 25 işyerinde 721 kişi istihdam edilmekte, Bafra Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 22 işyerinde 600 kişi istihdam edilmekte, Samsun Gıda Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 14 işyerinde 195 kişi istihdam edilmektedir.

İl genelindeki Organize Sanayi Bölgelerinde üretimde olan 137 işletmede toplam 6 Bin 552 kişi istihdam edilmektedir.

OSB'lerde ağırlıklı olarak makine sanayine yönelik yedek parça, enjeksiyon ürünler, cerrahi el aletleri ve medikal ürünlerin imalatı, mobilya imalatı ile gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmeler yer almaktadır.

Samsun ilinde 2017 Temmuz ayı itibariyle toplam 15 adet küçük sanayi sitesi mevcut olup bu sanayi sitelerinde toplam 7 Bin 817 adet işyerinde 22 bin 445 kişi çalışmaktadır.

2014 yılında Samsun ili, 5 Milyar 158 Milyon Türk Lirası Sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla ile 20'nci sırada yer almaktadır.

Samsun ilinin sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla payı 2004 yılında %0.69 iken 2014 yılında bu pay %0.89 olarak gerçekleşmiştir. İlin sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasıla payı artma eğilimlidir.

Türkiye'de sanayi sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %28.8 iken 2014 yılında %31.9 olarak gerçekleşmiş, Samsun ilinde sanayi sektörünün Gayri Safi Yurtiçi Hasıla payı 2004 yılında %16.3 iken 2014 yılında %24.0 olarak gerçekleşmiştir.

2004-2014 döneminde Sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hasılası Samsun ilinde %413.3 oranında artarken Türkiye ortalaması %297.5 oranında artmıştır.

2015 yılında Samsun'da tüketilen elektriğin %42.55'i Sanayi işletmeleri tarafından tüketilmiş, Türkiye'de ise elektriğin %47.64'ü sanayi işletmeleri tarafından tüketilmiştir. 2015 yılında Samsun sanayi işletmelerinin elektrik tüketimi

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

payı %1.14 olup 23'üncü sırada yer almıştır. 2015 yılında 920 KWh'lik kişi başına sanayi işletmesi elektrik tüketimi ile Samsun 40'ıncı sırada yer almıştır. İstanbul Sanayi Odası'nın yapmış olduğu Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu anketi çalışmalarına göre 2017 yılında ankete katılan 5 Samsun firması ilk 500 sanayici arasında, 5 Samsun firması da ikinci 500 sanayici arasında yer almıştır.

Samsun'da sektörel olarak en fazla sayıda işletme; 514 işletme ile Gıda ürünlerinin imalatı, 267 işletme ile Mobilya imalatı, 122 işletme ile Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç), 117 işletme ile Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, 105 işletme ile Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörlerinde yer almaktadır.

Sanayi sicil kayıtlarına göre Samsun'da sektörel olarak en fazla istihdam; 6 Bin 666 kişi ile Gıda ürünlerinin imalatı, 2 Bin 56 kişi ile Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, Bin 970 kişi ile Ana metal sanayii, Bin 959 kişi ile Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, Bin 753 kişi ile Mobilya imalatı, Bin 477 kişi ile Giyim eşyalarının imalatı, Bin 252 kişi ile Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) sektörleri tarafından sağlanmaktadır.

İlimizde Merkez Organize Sanayi Bölgesi, Kavak Organize Sanayi Bölgesi, Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, Bafra Karma&Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, tahsis aşamasına kadar gelen Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve kuruluş aşamasındaki Çarşamba Organize Sanayi Bölgesi olmak üzere toplam 6 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır.

Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinde boş parsel bulunmamaktadır. Kavak Organize Sanayi Bölgesinde parsellerin tahsisi devam etmektedir. Bafra Organize Sanayi Bölgesinin unvanı 08.06.2016 tarihinde Samsun-Bafra Karma ve Medikal İhtisas Organize Sanayi Bölgesi şeklinde

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

değiştirilmiştir. Bafra Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcılar için arsa tahsisleri devam etmektedir. Gıda ihtisas Organize Sanayi Bölgesinde boş parsel bulunmamaktadır. Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas Organize Sanayi Bölgesinde arsa tahsis aşamasına kadar gelinmiştir. Çarşamba Organize Sanayi Bölgesinin kuruluş çalışmaları hızla devam etmektedir.

Samsun'da Üretim ve İhracatın büyük bir kısmı başta Merkez Organize Sanayi Bölgesinde olmak üzere Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleşmektedir. Samsun Merkez Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 76 işyerinde 5 Bin 36 kişi istihdam edilmekte, Kavak Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 25 işyerinde 721 kişi istihdam edilmekte, Bafra Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 22 işyerinde 600 kişi istihdam edilmekte, Samsun Gıda Organize Sanayi Bölgesinde üretimde olan 14 işyerinde 195 kişi istihdam edilmektedir. İl genelindeki Organize Sanayi Bölgelerinde üretimde olan 137 işletmede toplam 6 Bin 552 kişi istihdam edilmektedir.

2016 yılında Türkiye'de 66 Bin 953 firma toplam 142 milyar 544 milyon 457 bin dolar (\$) ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye'de 2016 yılında bir önceki yıla göre ihracat tutarı %0.90 oranında azalmış, İhracatçı firma sayısı %2.84 oranında artmış, firma başına ihracat tutarı %3.64 oranında azalmıştır.

Türkiye'de 2002-2016 döneminde ihracat tutarı %295.31 oranında artmış, ihracatçı firma sayısı %111.00 oranında artmış, firma başına ihracat tutarı ise %87.35 oranında artmıştır.

2016 yılında Samsun'da yerleşik 247 firma toplam 358 Milyon 688 Bin dolar (\$) ihracat gerçekleştirmiştir. Samsun 2016 yılı ihracat tutarı rakamına göre 26'ncı sıradadır.

2016 yılında bir önceki yıla göre Samsun'da ihracat tutarı %9.98 oranında azalmış, ihracatçı firma sayısı %1.98

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

oranında azalmış, firma başına ihracat tutarı %8.15 oranında azalmıştır.

2002-2016 döneminde Samsun'da ihracat tutarı %851.05 oranında artmış, ihracatçı firma sayısı %107.56 oranında artmış, firma başına ihracat tutarı ise %358.20 oranında artmıştır.

Samsun'un 2002 yılında %0.10 olan ihracat payı 2016 yılında %0.25 olarak gerçekleşmiştir.

Samsun'un 2002 yılında 119 olan ihracatçı firma sayısı 2016 yılında 247 olmuştur.

Samsun'un 2002 yılında 316 Bin 932 ABD doları olan firma başına ihracat tutarı 2016 yılında 1 milyon 452 bin 178 dolar (\$) olarak gerçekleşmiştir.

Samsun ilinin ihracat tutar payı nispeten artış eğilimli olsa da payı çok düşük kalmaktadır.

11. Samsun İlinin Tarımsal Yapısı Arazi Varlığı

	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Ekilen Alanı (ha)	Nadas Alanı (ha)	Sebze Bahçeleri Alanı (ha)	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkilerinin Alanı	Süs Bitkileri Alanı (ha)	Tarımsal Üretimde Kullanılan Toplam Alan (ha)
Samsun	220.189	20.575	16.734	117.831	63	375.392
Türkiye	15.435.979	3.512.773	783.632	3.462.387	5.174	23.199.945
Oran (%)	1,43	0,59	2,14	3,40	1,22	1,62

ÇKS ve Tarımsal Desteklemeler

2016 ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi	2017 ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi
64.357	65.444

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

İşletme Başına Ortalama Parsel Sayısı	8
Ortalama Parsel Büyüklüğü (da)	4,3
İşletme Başına Ortalama Arazi Büyüklüğü (da)	33
ÇKS'ye Kayıtlı Arazi Varlığı (da)	1.960.074

Mera durumu

Mera Islah Çalışması	Sayısı	Islah Alanı (da)	Proje Bütçesi (TL)
Biten Mera Islah Çalışmaları	20	31.765	4.739.197
Devam Eden Mera Islah Çalışmaları	11	7.117	5.729.379
TOPLAM	31	38.882	10.468.576

Tarla Bitkileri Üretimi

Ürün Adı	Samsun		Türkiye		Üretimdeki Payı (%)
	Alan (ha)	Üretim (ton)	Alan (ha)	Üretim (ton)	
Buğday	103.700	254.154	7.318.950	20.348.160	1,25
Çeltik	18.056	133.221	120.142	940.000	14,17
Mısır (Dane)	12.319	54.300	591.900	5.700.000	0,95
Ayçiçeği	15.731	40.806	734.465	1.949.229	2,09
Tütün	6.151	6.897	92.937	80.200	8,60
Soya	2.029	7.714	32.848	140.000	5,51

TUİK 2018

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sebze Üretimi

Sebzeler (da)	Samsun		Türkiye		Üretimdeki Payı (%)
	Ekilen Alan (da)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (da)	Üretim (Ton)	
Biber	51.584	136.786	786.524	2.554.974	5,35
Barbunya	7.075	6.753	81.267	88.024	7,67
Domates	15.542	75.071	1.694.837	12.150.000	0,62
Hıyar	4.851	25.176	356.583	1.848.273	1,36
Ispanak	8.807	12.632	163.910	225.174	5,61
Karpuz	15.130	100.845	863.610	4.031.174	2,50
Kavun	12.680	41.525	735.176	1.753.942	2,37
Kırmızı Pancar	1.100	3.300	3.017	8.119	40,65
Lahana	60.478	223.050	235.363	765.276	29,15
Marul	10.751	12.702	214.619	487.543	2,61
Patlıcan	9.263	28.455	199.292	836.284	3,40
Pırasa	8.037	24.742	77.779	252.958	9,78
Soğan	1.550	2.031	613.435	2.073.549	0,10
Taze Fasulye	24.642	26.233	455.263	580.949	4,52
Turp	3.890	13.167	64.767	196.984	6,68

TÜİK 2018

Meyve Üretimi

Ürün	Samsun		Türkiye		Üretimdeki Payı (%)
	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)	
Armut	1.402	9.361	263.893	519.451	1,80
Ceviz	13.654	2.903	1.117.749	215.000	1,35
Elma	3.604	17.476	1.774.605	3.672.636	0,48
Fındık	1.145.240	66.363	7.283.808	515.000	12,89
Kiraz	685	2.306	840.866	639.564	0,36
Kivi	2.778	5.401	29.902	61.920	8,72
Şeftali	7.740	12.387	384.476	667.982	1,85

TÜİK 2018

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Hayvan Varlığı (Baş/Adet)

CİNSİ		Samsun	Türkiye *	Türkiye'deki Payı (%)
Büyükbaş (Sığır)	Kültür	106.049	7.804.588	1,36
	Melez	203.604	6.536.073	3,12
	Yerli	75.584	1.602.925	4,72
Manda		19.896	161.439	12,32
Büyükbaş Hayvan Sayısı Toplamı		405.133	16.105.025	2,52
Küçükbaş	Koyun	218.920	33.677.636	0,65
	Keçi	25.108	10.634.672	0,24
Küçükbaş Hayvan Sayısı Toplamı		244.028	44.312.308	0,55
Kanatlı		6.248.276	333.541.262	1,87
Kanatlı	Et Tavuğu	1.641.800	221.245.322	0,74
	Yumurta Tavuğu	1.675.023	121.556.027	1,38
	Hindi	20.725	3.872.460	0,54
	Kaz	35.652	978.384	3,64
	Ördek	28.309	491.561	5,76
Arılı Kovan (Adet)		83.202	7.991.072	1,04

Samsun İlindeki Hayvansal İşletmeler

Ortalama Büyükbaş İşletme Büyüklüğü		7
Ortalama Küçükbaş İşletme Büyüklüğü		54
Ortalama Süt Verimi (kg)	Günde 13,5	Bir Yılda 4.924
Ortalama Karkas Ağırlığı (Kg)	Büyükbaş 250	Küçükbaş 17
Ari İşletme Sayısı	1 işletme	336 baş
Soy Kütüğü - Ön Soy Kütüğüne Kayıtlı Hayvan Sayısı Oranı		% 89

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Desteklemeler

Konular	2002-2014	2015	2016	2017	2018	TOPLAM
Hayvancılık Destekleri	87.736.645	33.267.921	38.130.249	70.472.577	3.877.850	233.485.242
Alan Bazlı Desteklemeler	815.221.383	109.725.368	119.142.860	135.578.103	28.983.863	1.208.651.578
Fark Ödemesi Destekleri	115.875.094	26.674.238	30.733.182	33.153.540	6.725.840	213.161.894
Telafi Edici Ödemeler	7.291.047	12.029.705	1.392.949	1.304.294	1.371.109	23.389.104
KKYDP	51.662.826	6.281.920	11.402.310	10.473.323	8.940.150	88.760.530
Diğer Destekler	9.026.000	3.750.250	1.755.000	11.868.641	17.805.631	44.205.522
TOPLAM	1.086.812.996	191.729.402	202.556.551	262.850.479	67.704.443	1.811.653.871

NOT: Destekleme ödemesi yapıldıkça veriler güncellenmektedir.

2018 Yılı İşletme Kayıt Belgesi Bazında İşletme Sayıları

İşletme Cinsi	Sayısı
Gıda Üretim (Kayda ve Onaya Tabi) Yeri	1.284
Gıda Satış Yeri	5.891
Toplu Tüketim Yeri	4.833
Yem (Kayda ve Onaya Tabi) Satış Yeri	582
TOPLAM	12.590

Her tür gıdanın üretildiği, işlendiği, muhafaza edildiği, depolandığı, dağıtıldığı, nakledildiği, satıldığı, servis edildiği herhangi bir aşaması ile ilgili herhangi bir faaliyeti yürüten işletmeler kayıt belgesi almak zorundadır. Samsun'da gıda üreten, satan, toplu tüketim yeri ve yem satış yerleri olmak üzere toplam 12.590 adet iş yeri kayıt altına alınmıştır.

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli
Su Ürünleri Üretiminde Samsun ve Ülke Geneli
Kıyaslaması 2017 (Fiili Üretim)

Avcılık (ton)		Yetiştiricilik (ton)		Toplam (ton)	
Samsun	Ülke Geneli	Samsun	Ülke Geneli	Samsun	Ülke Geneli
54.835	335.319	5.585	253.395	60.420	588.714
% 16,35		% 2,20		% 10,26	

Balıkçılık

Balıkçı Barınağı Sayısı	5
Balıkçı Gemileri Sayısı	599
Kiraya Verilen Doğal Göl ve Lagün Sayısı	4
Kiraya Verilen Baraj Gölü Sayısı	4

Genç Çiftçi Projesi

Genç Çiftçi Projesi- 2016	Sayısı	TOPLAM
Desteklenen Hayvancılık Projeler	192	239
Desteklenen Bitkisel ve Diğer Projeler	47	
Ödenen Hibe Miktarı (TL)	7.170.000	

Genç Çiftçi Projesi-2017	Sayısı	TOPLAM
Desteklenen Hayvancılık Projeler	208	253
Desteklenen Bitkisel ve Diğer Projeler	45	
Ödenen Hibe Miktarı (TL)	7.590.000	

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Genç Çiftçi Projesi-2018	Sayısı	TOPLAM
Desteklenen Hayvancılık Projeler	207	262
Desteklenen Bitkisel ve Diğer Projeler	55	
Ödenen Hibe Miktarı (TL)	7.860.000	

2018 Yılı İthalat ve İhracat Rakamları

Gıda ve Yem Maddeleri İhracatı		Sertifika Sayısı 1.716	Ürün Miktarı (ton) 71.394
Buğday Unu	33.968 ton	Susam	6.392 ton
Mısır İrmigi	15.227 ton	Fındık	10.598 ton
Ayrıca Kuru yemiş, reçel-helva, Tavuk yemi ve Acı biber sosu da ihraç edilmektedir.			
Gıda Maddeleri İthalatı		İşlem Sayısı 913	Miktarı (ton) 1.624.049
Buğday	1.440.643 ton	Mısır	86.918 ton
Yağlık Ayçiçeği Tohumu	30.811 ton	Şeker Pancarı Melası	21.245 ton
Susam	5.024 ton	Nohut	1.807 ton
İç Ceviz	132 ton	Şeker Kamışı Melası	21.245 ton
Ham Ayçiçek Yağı	4.246 ton	Mercimek	2.992 ton
Yem Maddeleri İthalatı		İşlem Sayısı 250	Miktarı (kg-adet) 651.594
Buğday Kepeği	229.261 kg-adet	Ayçiçeği Tohumu Küspesi	138.729 kg-adet
Soya Fasulyesi	40.948 kg-adet	Mısır Kepeği	42.200 kg-adet
Mısır	43.405 kg-adet	Şeker Pancarı Posası	6.069 kg-adet

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

KKYDP Ekonomik Yatırımlar

Etap No	Başvuru Sayısı	Sözleşme İmzalayan	Biten Proje Sayısı	Toplam Proje Tutarı (TL)	Ödenen Hibe Tutarı (TL)
1.Etap (2006)	29	2	2	686.000	332.000
2.Etap (2007-2008)	43	15	15	4.008.444	1.744.420
3.Etap (2009)	112	23	23	7.292.862	3.735.635
4.Etap (2010)	71	15	15	7.015.774	3.495.656
5.Etap (2011)	67	22	22	9.520.049	4.252.802
6.Etap (2012)	49	16	16	7.801.470	3.750.199
7.Etap (2013)	38	27	26	14.010.165	6.101.790
8.Etap (2014)	28	15	15	11.302.241	4.496.090
9.Etap (2015-2016)	18	6	5	9.726.503	3.429.991
10.Etap (2015-2016)	8	-	-	-	-
11.Etap (2016-2017)	33	6	-	3.842.818	1.860.855
12.Etap (2017-2018)	30	2	-	1.924.200	
TOPLAM	526	149	139	77.130.526	33.199.438

12. Samsun’da Tarıma Yatırım Yapmak İçin 12 Neden

1. Bafra ve Çarşamba Ovaları gibi verimli ova arazilerinin varlığı, toprak ve iklim özelliklerinin ayrıca 2. ürün yetiştiriciliğine de uygun olması,
2. Ekolojik açıdan organik tarıma ve iyi tarıma elverişli olması,
3. Meyve, sebze, şekerpancarı, hububat, yem bitkileri gibi tarım ürünlerinin çeşitliliği ve her açıdan oldukça müsait olması,
4. Kışlık sebze üretiminde stratejik olarak avantajlı ve üstünlüğe sahip olması,
5. Son yıllarda belirlenen havzalarda kurulan kapama bodur ve yarı bodur meyve bahçesi tesislerinin ekonomik anlamda yoğunlaşma göstermesi,

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

6. Su ürünleri sektöründe; Karadeniz, barajlar ve balık gölleri ile güçlü bir doğal üretim ve aynı zamanda kültür balıkçılığı altyapısına sahip olması,
7. DPT'nin sektörel yığınlaşma raporlarında Samsun bölgesi büyükbaş hayvan varlığı ve yetiştiriciliği açısından birinci sırada olması, hayvancılık sektöründe işletme ölçeğinin büyümesi, yem bitkileri üretiminde büyük artış, hayvancılığa çok yatkın bir insan kaynağının varlığı,
8. Tütün alanlarından boşalan işletmelerin, işletme ölçeklerinin Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin üretimine çok elverişli olması,
9. Yeraltı ve yerüstü sulama kaynaklarının zengin olması,
10. Ticareti kolaylaştırıcı ve sanayicileri cezbedici coğrafi konuma sahip olması.
11. Havayolu, denizyolu ve karayolu taşımacılığı imkânlarının olması, Türk Cumhuriyetleri, Rusya Federasyonu, Bağımsız Devletler Topluluğuna yakınlığı,
12. Büyük ve küçük sulama projeleri, barajları, göletleri ve sulanabilir arazi potansiyelleriyle tarımsal altyapısının güçlü olması

13. Samsun'da Tarımsal Yatırıma Uygun Alanlar

Sektör Adı	Açıklama
1-Entegre Su Ürünleri İşleme ve Paketleme Sektörü	Samsun Su ürünleri konusunda; stratejik konumu, limanları, barınakları, modern balıkçı tekneleri, kalifiye elemanları, birikimleri, kullanılabilir dinamikleri ve modern kimliği ile bölgenin belirleyicisidir. Samsun ili su ürünleri potansiyeli konusunda deniz ve iç sularda avlanma ve üretimle birlikte, 55 bin ton ile önemli bir varlığa ve konuma sahiptir. Yıllara bağlı olarak ülke ekonomisine, dış ticaretine deniz, kültür ve iç

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sektör Adı	Açıklama
	su balıkçılığı yoluyla artan oranda ekonomik katkı sağlamaktadır. Son yıllarda kabuklu ve yumuşakça sektöründe bir durağanlık yaşanırken, kültür balıkçılığına eğilim artmaktadır. Kıta sahanlığının uygunluğu nedeniyle Karadeniz'deki "<i>dip trol balıkçılığı</i>"nın, buna bağlı olarak "<i>orta su trol balıkçılığı</i>"nın yaygın olarak yapıldığı tek il olan Samsun, baraj gölleri ve akarsularının fazla olması nedeniyle, iç su balıkçılığı bakımında da önemli bir konumdadır. Su ürünleri sektöründe mevsimsel olarak hem avlanma ve yetiştirme miktarı hem de yeteri miktarda işleme tesislerinin varlığı Samsun iline Su ürünleri açısından önemli ihracat potansiyeli sunmaktadır.
2-Yaş Sebze-Meyve Ürünleri İşleme ve Paketleme Sektörü	Kışlık sebze üretiminde stratejik olarak avantajlı ve mukayeseli üstünlüğe sahiptir. Bafra ve Çarşamba Ovaları 2. ürün yetiştiriciliğine uygundur. Ayrıca Samsun'da kapama bodur ve yarı bodur meyve bahçesi tesisleri ekonomik anlamda yığınlaşma göstermektedir. Samsun ilinde yıllara göre ortalama 1.200 bin ton sebze üretimi gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de Samsun ili sebze üretimiyle yıllar ve ürünler itibariyle 1. Ve 4. sırada yer almıştır. Samsun'da en çok yetiştirilen ürünler biber, yeşil fasulye, lahanası, pırasa, patlıcan, domates, kabak, karpuz, kavun, marul, ıspanak, karnabahar gibi sebzelerdir. Bu sebzelerin çoğu Türkiye ihracat tablosunda

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sektör Adı	Açıklama
	görülen, ihracat potansiyeli olan ve Yaş Sebze en fazla İhracat Yapılan İlk 10 Ürün içine giren sebzelerdir. Samsun ilinde meyve-TÜİK 2018 yılı verilerine göre Ülke üretiminin %14.26 Fındık, %7 kivi, %2.96 Şeftali oranlarıyla önemli üretim potansiyeline sahiptir. Samsun'da, İl Müdürlüğümüz ilimizde Tarım havzaları oluşturulmasına öncülük ederek ve önemini daha önceden tespit ederek kamu kaynakları başta olmak üzere Bakanlık ve diğer kaynaklardan önemli miktarlarda projeli kapama meyve bahçesi tesis ettirmiştir.
3- Dondurulmuş Gıda Sektörü	Bitkisel ürünler ve su ürünleri ile dondurulmuş gıda sektörüne 4 mevsim hammadde sağlayabilecek büyük bir potansiyele sahiptir. Sektörde temel olarak üç farklı ürün grubunda Dondurulmuş sebze ve meyve, Su Ürünleri ve Unlu Mamuller üretim yapılmasına karşın dondurulmuş gıda denildiğinde tüm dünyada ve ülkemizde akla dondurulmuş sebze ve meyve gelmektedir. Dondurulmuş sebze ve meyve üretim ve tüketimi toplam dondurulmuş gıda sektörü içinde yaklaşık % 70-80 dolayındadır. Bu Samsun için önemli avantajlardan biridir. Özellikle Samsun ilimizde üretilen yeşil ve kırmızı kapa biber, domates, pırasa, bezelye, ıspanak, karnabahar, brokoli, beyazlahana, kırmızilahana, domates ve taze fasulye gibi yoğun üretilen sebzelerde Samsun ilinin dondurulmuş ürün olarak

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sektör Adı	Açıklama
	pazarlama ağı içerisinde yer alması oldukça önemlidir.
4-Un ve Unlu Mamuller	Un, ekmek, simit, jips, pide ürünleri, kuru pasta, yaş pasta ve tatlı tüketiminde önemli artış yaşanmakta olup, bu sektörler için yeterli hammadde ve kalifiye eleman varlığı mevcuttur. Sektörde Samsun ilinde önemli yığılma vardır
5-Organik Tarım ve İyi Tarım Sektörü	Organik fındık, beyaz et, yumurta ve süt üretiminde yığılmanın olduğu ve bu ürünlere yönelik üretim ve tüketim bilincinin arttığı bir ildir. “Organik Tarımın Güneşi Samsun’dan Doğacak” sloganı ile yola çıkan İlimiz organik tarım konusunda oldukça önemli çalışmalara imza atmış ve ülkemizde bu konunun da öncüsü olmuştur. İlimizde Organik Tarım üretimi başta Fındık, Yumurta, Beyaz Et, Süt olmak üzere bazı meyve ve sebze türlerinde olmak üzere birçok üründe sertifikalı olarak yapılmaktadır. İldeki büyük firmalardan Yeşil Küre Ülkemiz Organik Yumurta üretiminin %50’ni, Organik Beyaz et üretiminin %30’unu karşılamaktadır. Organik ürünlerde söz sahibidir ve bu ürünler ABD, Katar, S.Arabistan gibi ülkelere de ihraç edilmektedir.
6-Enerji Tarımı	Türkiye, bir taraftan yerli kaynak arama faaliyetlerini yoğunlaştırırken, diğer taraftan da yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanma, enerji verimliliğini arttırma, ülkenin coğrafi konumundan yararlanma gibi

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sektör Adı	Açıklama
	diğer pek çok potansiyeli harekete geçirme çabası içindedir. Enerji bitkileri ekimi yaygınlaşmasının yanında, Biyo-enerji tüketimi bilinci de giderek artmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin tek Enerji Tarımı Bitkileri Araştırma Merkezi Samsun'da kurulmuş olup, önemli araştırmalar yürütülmektedir. Yenilenebilir enerji kaynakları arasında biyokütle yakın gelecekte büyük bir paya sahip olacak önemli bir potansiyeldir. Zira biyokütle kolayca depolanabilen, elektrik ve ısıya dönüştürülebilene çok yönlü bir enerji kaynağını temsil etmektedir. Biyoenerjinin kullanılması tarım sektörünü canlandırabilir. Kırsal kalkınmayı güçlendirebilir. Yoksulluğu azaltabilir. Ancak sürdürülebilir şekilde yürütülmediği takdirde gıda güvenliği için ciddi bir tehdit oluşturabilir.
7-Kenevir Yetiştiriciliği	Kenevir; Kâğıt, kumaş, ip ve gıda ürünlerinin yapımında kullanılan, enerji üretimine katkısı olan ve aynı zamanda havayı temizlerken toprağı besleyen, ağaç katliamını önleyen, yakıt ve ilaç sanayiye katkıları olan doğal lif kaynağıdır. Ülkemizin kâğıt sanayi için 3.2 milyar dolarlık kâğıt ve hammadde ithalatı vardır. Samsun Vezirköprü İlçemizde lif (elyaf) ve Tohum amaçlı üretim yapılmakta zaten mevcut yönetmelik bunlar dışında ki amaçlar için üretime izin vermemektedir. Bitkinin;

Samsun Tarımı ve Tarımsal Yatırım Potansiyeli

Sektör Adı	Açıklama
	İlaç için üretimi yasak olup Bakanlık Zirai Karantina İl Müdürlüğüne verilen yazılı talimat gereği tohum ithalatı yasaktır. İlimizde 2018 yılı elyaf veya tohum amaçlı üretim için 33 üretici başvurmuş 59 da alanda tohum 54 da alanda elyaf amaçlı toplam 113 da alanda üretim için ekimler tamamlanmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi ve Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünün araştırma amaçlı projeleri 2016 yılından itibaren halen devam etmekte olup “Elyaf amaçlı üretim için gerekli olan “düşük THC oranlı “ yani “Endüstriyel Kenevir “ tohumluk tescillerini beklemekteyiz. Enstitümüz ve Üniversite Cumhurbaşkanımızın danışmanlarına konu hakkında bir sunum yapmışlardır. Bu kapsamda kendilerine kenevir eylem planı hazırlama görevi tevdi edilmiş olup eylem planı hazırlıkları tamamlanma aşamasındadır.

Kaynaklar

- 1-Samsun TSO İktisadi Raporu 2017
- 2-Kalkınma Bakanlığı. 11. Kalkınma Planı. Tarım ve Gıda Özel İh. Rap. 2019-2023
- 3- GTHB Eylem Planı. 2017
- 4- Ulusal İstihdam Stratejisi. 2014-2023
- 5-Samsun GTHB Faaliyet Raporu.2017-2018
- 6-2017-2019 Orta Vadeli Plan
- 8-GTHB Stratejik Plan 2018
- 9-Samsun Tarım ve Kırsal Kalkınma İl Eylem Planı 2018

